

Jaroslav Otčenášek
editor

ČESKÉ LIDOVÉ POHÁDKY

KOUZELNÉ
POHÁDKY
I

VYŠEHRAĐ

České lidové pohádky II

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Jaroslav Otčenášek
České lidové pohádky II: Pohádky kouzelné I – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ČESKÉ LIDOVÉ
POHÁDKY

2

Jaroslav Otčenášek
editor

ČESKÉ LIDOVÉ POHÁDKY

POHÁDKY
KOUZELNÉ
I

VYŠEHRAĐ

Publikace byla vydána
za finančního příspěví z programu
Podpora tradiční lidové kultury
Ministerstva kultury ČR.

OBSAH

Slovo úvodem	9
O kouzelných pohádkách	11
1. Nadpřirození protivníci	17
Ediční poznámka	537
Seznam pohádek	538
Literatura	541
Prameny	544
Periodika	546
Seznam zkratek	547
Summary	548
Rejstřík místní	551
Rejstřík jmenný	553

SLOVO ÚVODEM

Druhý svazek českých lidových pohádek a humorek pokračuje prvním dílem kouzelných pohádek. Protože tato oblast lidové slovesnosti patřila již od počátku 19. století k nejpobulárnějším a nadšení amatéři, sběratelé i odborně vzdělaní folkloristé jí věnovali největší pozornost, máme dochováno velké množství textů, z nichž mnoho bylo upravováno, doplňováno a různě rozšiřováno. To je hlavní příčina leckdy neúměrných délek některých příběhů. Abychom čtenářům přinesli opravdu všechny dostupné texty, bylo nutné rozdělit kouzelné pohádky do několika svazků. Stejně jako v případě prvního, zvířecích pohádek a bajek, dodržujeme mezinárodní systematizaci ATU (Aarne-Thompson-Uther). Kouzelným pohádkám byla vyhrazena čísla 300–749. Tento první díl přináší příběhy v rozmezí ATU 300 až ATU 305. Na něj pak budou plynule navazovat další. Detailnější informace k dějinám sběrů české lidové prózy pohádkového a humorkového charakteru nalezne čtenář v rozsáhlém úvodu v prvním svazku. Vzhledem k velkému rozsahu celého projektu si uvědomujeme, že některé texty mohly naší pozornosti uniknout, proto uvítáme eventuální doplňující informace ve vztahu k této oblasti. S důvěrou se proto můžete obracet jak na nakladatelství Vyšehrad, člena společnosti Albatros Média, a. s. či přímo na editora celého vydání.

V Praze 31. 7. 2019

Jaroslav Otčenášek

O KOUZELNÝCH POHÁDKÁCH

Jednou z velmi oblíbených součástí pohádkového světa jsou postavy nadpřirozené – kouzelné a démonické. Možná i proto jsou dnes kouzelné pohádky všeobecně nejznámější, nejčastěji adaptované v televizi či ve filmu, nejvíce používané jako námětové zdroje i pro literární tvorbu – nejen pro klasickou beletrii, ale i pro fantasy, sci-fi, detektivky, počítačové a internetové hry apod.

Bylo by ale chybou zúžit výskyt nadpřirozených sil a bytostí jen na kouzelné příběhy. Setkat se s nimi můžeme i v legendárních, novelistických a žertovných pohádkách. U kouzelných je ale důležité a určující, že kouzelní pomocníci, předměty s neobyčejnou silou či schopností, či jiné síly s těmito atributy, jsou hybatelé děje, fungují jako škůdci-protivníci hlavního hrdiny (draci, čerti, čarodějnice, duchové), jako jeho pomocníci a dárci (kouzelný dědeček či babička, pomáhající duše mrtvé matky či otce, vděčný duch, různá existující i mytická zvířata, často mluvící, a mnoho dalších bytostí různé podoby i charakteru) nebo mají jinou funkci. Stejně tak kouzelné předměty může mít či získat hrdina příběhu (obušek pracující na rozkaz, meč stínající hlavy nepřátelům, prsteny s různou mocí, kouzelný ubrousek), ale může je proti hrdinovi užívat i protivník a jeho pomocníci (kouzelné vejce, čarodějná hůlka).

Další zajímavou pohádkovou oblastí jsou prostředí, v nichž se příběhy, nebo alespoň jejich části, odehrávají. S hrdinou proto můžeme putovat na ostrov s magnetickou horou, létat nad moři, ztratit se v zakletém lese, vyjet na skleněnou horu, sestoupit do podzemního světa, dostat se do oblak na kouzelné rostlině atd. Tato neuvěřitelná pestrost je jedním z podstatných příznaků právě kouzelných pohádek, kde se rozvinula nejvíc. Jakmile se začteme do většího množství textů, uvědomíme se na druhou stranu jistou

jednoduchost zápletek. Obvykle hrdina vyrazí z domova, narazí na problém s protivníkem nebo jeho pomocníky, za pomoci různých metod vítězí, aby pak získal princeznu, poklad, ztraceného příbuzného apod. Toto bohatství motivů a zároveň stručnost fabule je pro folklor příznačná obecně, ale nalezneme ji i v původních mytologických příbězích z celého světa.¹ V tomto směru se tradice výstavby lidových vyprávění promítá i do současné obecné narativy, do filmové i televizní tvorby a samozřejmě i do literárních děl, která z folkloru neustále přímo či nepřímo čerpají.

Poměrně sloužitou otázkou je původ kouzelných pohádek. Zatímco zvířecí příběhy v převážné většině vycházejí z antické literární tvorby, konkrétně z bajek (viz ČLP 1), magické příběhy mají genezi podstatně komplikovanější. Jedním ze zdrojů je samozřejmě také antický odkaz a literární díla, která prošla sítím zájmu středověkých klášterních škol a skriptorií. Nicméně ve starověku nejspíš nemůžeme hovořit ještě o pohádkách jako specifickém druhu lidové slovesnosti. Příběhy, z nichž řada pohádek vychází, byly totiž součástí mytologie, nikoliv folkloru. Objasňovaly a vysvětlovaly původ, nastavení a smysl existujícího světa a nesloužily a priori zábavě.² Z antických námětů tak do středověkých a novověkých pohádek přešly mnohé útržky, menší části či jen subkapitoly řady starověkých děl. Zmínit můžeme Homéra, Eurípida, Ovidia, Sofokla či Apuleia a samozřejmě mnoha dalších. Někdy je tato inspirace mlhavá, přímá vazba na konkrétní pohádku mnohdy není jasná (např. staroegyptská povídka o dvou bratrech Anupovi a Batuovi, někdy chybně označovaná jako nejstarší pohádka).³ Jako příklady motivů zachycených již ve starověku můžeme zmínit třeba ATU 325 Čarodějův učeň – Ovidiovy *Proměny*, ATU 425B Syn čarodějnice – mýtus *Erós a Psyché*, ATU 513B Loď na sucho i na moře – Apollónios Rhódský a jeho *Argonautika* atd.

1 V české folkloristice k tomu viz např. teoretickou stať Oldřicha Sirovátky v *Českých lidových baladách* (Sirovátka, Šrámková 1983).

2 Na rozdíl od pověstí, které fungovaly a fungují v podstatě stále stejně. Viz např. Otčenášek 2011.

3 Souhrnně viz např. heslo *pohádka* ve Slovníku antické kultury (Bahník a kol. 1974: 486) a řadu konkrétních hesel v Encyklopedii antiky (1973).

Pohádka jako žánr lidové slovesnosti se proto s velkou pravděpodobností formuje až ve středověku, zvláště v pozdním, a v novověku. Vše souviselo s rozvojem vzdělanosti, s pozvolným vzrůstem gramotnosti a s narůstající knižní a překladovou produkcí, což vynález knihtisku následně jen urychlil. Právě pozdní středověk a nástup renesance a humanismu v Evropě přinesl také stupňující se zájem o překladovou literaturu. Tak se na náš kontinent postupně také dostávají příběhy arabského, perského, středoasijského, indického či severoafrického původu a řada z nich se přetavuje do lidových příběhů, které se pak různě šířily, leckdy se i staly základem pro nová literární díla atd. Jednalo se o komplikované transferové procesy, ale právě mezinárodní katalogizace otevírá široké možnosti komparativního studia, které může mnohé objasnit a upřesnit.

Evropské lidové pohádky obecně, a týká se to samozřejmě stejně tak českých, jsou proto velice pestrá směs motivů, zápletek, postav, předmětů apod. Podobně jako u zvířecích příběhů ani u kouzelných nelze v podstatě hovořit o nějakých národních pohádkách. Jen letmý pohled do Utherovy systematizace,⁴ kde ještě nejsou zdaleka všechny evropské katalogy zachycené, jasně ukazuje, že drtivá většina kouzelných pohádek je rozšířena přinejmenším v polovině Evropy, většinou však ještě širěji. To, že v mnoha pohádkách vyprávěných v českých zemích je hlavním hrdinou Honza (Jan, Janíček, Honzíček, Johann, Hans), neznamená, že sám příběh není převzatý třeba z italské tradice a pouze jméno postavy bylo domestikováno v duchu převládající tradice. Takto ale funguje lidová slovesnost vždy.

Zjednodušeně můžeme říci, že kouzelné pohádky se odehrávají v podstatě ve všech dobově myslitelných prostředích se všemi dříve běžnými postavami lidského původu a různými personami a předměty původu kouzelného. Vypravěči rádi obohacovali svůj repertoár o nové náměty, nové postavy, jména (ač často zkomolená a nesrozumitelná) i prostředí, byť si mnohé z toho běžný posluchač té doby neuměl ani představit. Záleželo samozřejmě vždy na talentu

4 Viz Uther 2004.

a schopnostech jednotlivých narátorů, jak dovedli upoutat a přesvědčit své publikum.⁵

Na kouzelné pohádky je dobré nahlížet jako na rozmanitý, ale vnitřně propojený svazek příběhů, které sice místy přecházejí do lidových balad, jindy do pověstí, fabulátů či legend a v nové době i do současných pověstí.

Původní kouzelné pohádky mají ucelenou pohádkovou strukturu, obsahují tak *výchozí situaci*, tedy jakési rámcové uvedení do situace (*U lesa stála malá chaloupka...*), pak *přípravnou fázi*, v níž se seznamujeme s hlavním hrdinou a jeho okolím (*Honza byl líný a neustále jen ležel na peci. Matka s ním měla jen trápení...*), někdy se připojuje už setkání se škůdcem (často nevědomé), poté přichází to nejpodstatnější – *expozice*. Obvykle tvoří nejrozsáhlejší část příběhu – někdy je to až 80 %, v níž hrdina putuje, hledá škůdce, pátrá po budoucí, uprchlé nebo zmizelé partnerce, či před ním prchá, aby se připravil na hlavní zúčtování. To přichází jako *vyvrcholení*, které se nalézá až v závěru pohádky (*...a nakonec drakovi usekl i devátou hlavu a ta potvora konečně zdechla...*). Podstatné je odstranění problému (zabití, vyhnání, zneškodnění škůdce apod.), který je zcela vyřešen, protože hned následuje *šťastný závěr* (*Pak si Honza vzal princeznu za ženu, stal se králem a sláva byla veliká*). Pokud příběh neobsahuje všech pět fází, vyplývá z toho, že se jedná o torzo pohádky, o směs několika podání, nebo, což je nejčastější, jde o zásadní autorské (umělecké) přepracování původní narace, či o zcela nové umělecké dílo pohádku imitující. Tento analytický přístup také přináší odpověď na otázku, proč se pohádky s obdobným tématem nebo zachycené ve stejné době leckdy tak zásadně liší, aniž by šlo o vyprávěčská specifika – podstatnou úlohu hraje sběratel a jeho schopnosti a zájmy.

Popularita kouzelných pohádek, z nichž většina dříve nebyla určena dětem, ale dospívajícím a dospělým, je dlouhodobá a setrvalá. Hlavní funkcí magických vyprávění byla ovšem zábava, poučení

⁵ Bohužel o většině vypravěčů českých kouzelných pohádek nevíme nic, někdy ani jméno. Až koncem 19. století se ustálilo pravidlo, v jehož rámci sběratelé zaznamenávali detaily o respondentech a jejich životech.

nebylo tak podstatné, leckdy v příbězích žádné ani nenalezneme. Jde tedy o stejný účel, jaký měla triviální literatura v pozdější době a populární kultura dnes.

Zmíněná vysoká oblíbenost působila na sbírání kouzelných pohádek ve dvou polohách. V období amatérských i prvních profesionálních sběrů byly tyto pohádky hlavním centrem zájmu, byly považovány ze jediné „skutečné pohádky“. Ostatní druhy pohádek a humorky obecně zůstávaly ve stínu a jejich hodnota byla dočasně až se zpožděním. Máme proto zapsáno a nahráno opravdu mnoho pohádek tohoto druhu. Vliv dobového myšlení, především mytologické školy, a snahy domácích obrozenců vyzdvihnout domácí narativní tradici, vedly mnoho amatérů i pozdějších etnografů a folkloristů k dojmu, že není složité zapsané narace upravit, zlepšit, očistit, doplnit a celkově „vzdělat“. Vedlo to k deformování řady pohádek, k jejich připodobňování literární tvorbě, k zásadním jazykovým opravám, k cenzuře erotických či vulgárních pasáží apod. V české odborné tradici se pod silným vlivem romanticko-nacionalistických idejí deformovaly lidové pohádky ještě na začátku 20. století (Hraše, Košín z Radostova), byť už paralelně existovaly skutečně profesionální terénní výzkumy (Kubín). Značně kriticky je tato problematika zpracována Václavem Tillem.⁶ Bohužel ani celé dvacáté století neumožňovalo české folkloristice pracovat bez ideových zatížení, zvláště v období existence komunistického režimu. Mnoho kouzelných pohádek zůstalo pouze v rukopisech či v nedostupných vydáních z 19. století. Řada textů nesměla být vůbec publikována (Obrátil). S listopadem 1989 však veškerá omezení padla a bádání se stalo skutečně svobodným.

O kouzelných pohádkách existuje v českém prostředí veliké množství vědeckých i popularizačních studií a publikací, které laickému i poučenému zájemci přinesou odpovědi i další témata a náměty pro studium pohádek.

Jak jsme již uvedli, kouzelné pohádky stále patří mezi nejoblíbenější druh pohádek. Ač jsou dnes vnímány jako doména dětských čtenářů či diváků a hráčů, zájem dospělých je také značný,

⁶ Tille 1929, 1934, 1937.

což dokládá třeba neklesající obliba českých televizních a filmových pohádek nebo podobných příběhů i zahraničního původu.⁷ O budoucnost kouzelných příběhů proto nemusíme mít žádné obavy, protože ze všech pohádek asi nejvíce podporují a rozvíjejí fantazii a snění a umožňují čtenářům, posluchačům i divákům opustit každodenní realitu, která v sobě příliš magického obvykle nemá.

*

Zakladatelé mezinárodní systematizace pohádkových syžetů, Antti Aaren a Stith Thompson, sdružili syžety kouzelných příběhů na základě shodných či blízkých činností, postav nebo užívaných předmětů do několika velkých skupin. S přihlédnutím k revizi Hanse-Jörga Uthera z roku 2004 je aktuální členění následující: příběhy ATU 300–399 tvoří pohádky *O nadpřirozených protivnících*, kde najdeme třeba pohádky o drakobijcích, ATU 400–459 pak sdružuje podání *O zakletém muži (ženě) nebo o jiných příbuzných*, připomenout můžeme krásku a netvora, ATU 500–559 přináší syžety *O nadpřirozených pomocnících*, kam patří třeba populární Popelka, mezi ATU 560–646 nalezneme *Magické předměty*, kde je např. kouzelný ubrousek, ATU 650–699 obsahuje narace *O nadpřirozené síle nebo schopnostech*, zmiňme Nebojsu, chlapce, co chtěl poznat strach. Poslední skupinu tvoří ATU 700–749 s názvem *Jiné pohádky o nadpřirozených bytostech* obsahující další syžety, třeba příběh o dívce bez rukou. Pro zjednodušení práce byly vytvořeny ještě menší podskupiny v rámci těchto rozsáhlejších oblastí.

V tomto svazku ČLP začínáme s příběhy *O nadpřirozených protivnících*, ale vzhledem k rozsáhlosti této části kouzelných pohádek jde o první úsek. V dalším svazku na něj navážeme a takto budeme pokračovat i dále.

⁷ Bez ohledu na to, že řada těchto příběhů sice nese titul či podtitul pohádka, ale o příběh pohádkového typu se vlastně nejedná.

1
NADPŘIROZENÍ
PROTIVNÍCI

The Dragon Slayer

Mladík získá tři kouzelné psy. Přejde do truchlícího města, kam jednou za rok přilétá drak (jedno- či vícehlavý) a žádá si jednu pannu. V tomto roce to je králova dcera a král nabízí její ruku tomu, kdo ji zachrání. Mladík jde na určené místo. Zatímco čeká na souboj s drakem, usne kouzelným spánkem, během něhož mu princezna do vlasů zaplete prsten (stuhu); jediná její slza mladíka probudí. Spolu se psy mládenec draka zabije a z jeho useknuté hlavy mu vyřízne jazyk, který si schová. Slíbí princezně, že se za rok vrátí, a odchází. Jeden podvodník (např. kočí) sebere dračí hlavy a přinutí princeznu, aby jej označila za drakobijce, a domáhá se odměny. Princezna poprosí otce, aby svatbu odložil o rok. Když se pak ke svatbě schyluje, vrací se přemožitel draka. Pošle své psy, aby přinesli z tabule trochu jídla. Při zahájení svatby se mladík odhalí jako skutečný drakobijce a předloží dračí jazyk jako důkaz. Podvodník je odsouzen k smrti a přemožitel draka se ožení s princeznou.

(1)

Černý muž

Byl jeden znamenitý, bohatý a vznešený rytíř. Byl šťastně a spokojeně živ se svou manželkou, kterážto mu byla tři synové porodila. I měli z nich oba nevýslovnou radost. Když byli dospělejší, dal je otec ve všem cvičiti, že by pro svůj budoucí stav zapotřebí měli, neboť chtěl, aby byli všickni tři statní rytířové. Oba starší, jak se zdálo, nezklamali naděje starostlivého otce. Nejmladší však Hynek zklamal jej dočista, neboť, když jeho bratři se cvičili, on si učení toho ani nevšimnul, nýbrž nejraději s dětmi se honil a všeliké kudrlinky provozoval. Otec mu často domlouval, ale nic to nebylo platno. Myslel ale až přijde k rozumu, že to hned bude lepší, ale i to ho zklamalo, neboť čím větší byl, tím divnějším se stal. Když již tedy by šestnácte let dosáhl a otec viděl, že jest marné jeho snažení a napomínání, řekl k němu:

„Nezměníš-li se ve čtrnácti dnech, tedy tě vyženu z domu a více se ke mně hlásiti nesmíš.“

Ale Hynek jinak dobrého srdce nevšimnul si ani tohoto napomenutí, ale trval na své lehkomyšlnosti. Po čtrnácti dnech ale otec ovšem dobrý, ale také přísný, když viděl, že jest docela ve své naději zklamán, vyplnil, čím byl synovi hrozil. Předstoupil před něj a řekl:

„Vidíš, nezdárné dítě. Od tvého outlého srdce lnul jsem k tobě skoro s větší láskou, nežli k oběma tvým bratřím a myslel jsem se na tobě dočekatí radosti. Ty ale jsi se mě špatně za tuto všecku starost odsloužil. Pročež chci i já se nad tebou zapomenout. Chci tebe ze srdce otcovského vyrvat, jako se vytrhuje nepotřebný strom v zahradě z prostřed krásných štěpů. Nechci tě již dále před očima míti. Seber sobě své šaty a jdi, kam se ti líbí. Nevracej se ale již nikdy více do otcovského domu, sice tě pak nemine žalov přehluboký, z kterého bys se více nedostal.“

Tak mluvil rozhorlený otec i šel od syna nezdárného. Teď teprve to Hynkem pohnulo. Prosil, plakal, sliboval otcí, že se všemožně přičiní, by napravil, co až posud tak lehkomyšlně od sebe odvrátil, ale nic nebylo to platno. Otec se nedal obměkčiti. Sebral tedy ubohý své šaty, rozloučil se s dobrou matkou a bratřími a ubíral se jako vyhnanec z otcovského domu, nevěda, kam se vrátit. Kráčel pořád, aniž věděl kam. Když již celý týden byl cestoval a mnoho mil od domova byl, přišel pojednou do jednoho velikého a hustého lesa. Bloudil v něm celičký den, aniž by jaké obydlí lidské dostihnul. Hladem umořený, cestou utrmácený, nevěděl, co si počítí. Hrůza ho obešla, když si pomyslel, že zde v tom pustém a strašlivém lese přenocovati musí, neboť se bál, že jej některá šelma lesní sežere. Nicméně, když již se hodně setmělo, nemohl již dále. Proto si položil uzlík se svými šaty pod hlavu a usnul pod jedním stromem. Nespál ale dlouho, an ho tu někdo propudí. Při světle měsíčka viděl před sebou státi muže postavy vysoké a celého černého jako uhel. Ulekl se ho velice, neboť si nemyslel jináč, než že to sám ďábel.

„Nelekej se mě, mládenče, já ti nic neudělám,“ promluvil ten černý muž k Hynkovi. „Odkud pak přicházíš?“ ptal se ho dále, když se byl vedle něj posadil.

I nezamlčel tu Hynek ničeho, nýbrž upřímně mu všecko pověděl. I řekl tu zase černý muž:

„Vidíš, ty jsi se velice proti tvému otci prohřešil, ale nedělá to nic, jestli bys chtěl, ještě to všechno napraviš. Co pak míníš dělat?“

I řekl Hynek:

„Abych vám upřímně řekl, zholá nic.“

Černému muži, jak se zdálo, líbila se jeho upřímnost, i pravil k němu:

„Mládenče, chci se o tebe postarat jako otec, i budeš jistě šťastný, jestliže mě uposlechněš a vůli mou plniti budeš. Pojď se mnou.“

Bez meškání se Hynek vzchopil a následoval jej, neboť byl zcela v něho důvěru založil. Kráčeli oba dlouho lesem, až se zastavili u jedné jeskyně. Bylo to obydlí černého muže. Ze začátku byla velmi těsná, ale čím dál, tím prostornější, takže se Hynkovi zdálo, jakoby se nacházel v některém podzemním paláci. Však zde bylo tak pěkně jako v nejkrásnějších pokojích mnohých domů panských. Krásné nářadí, čisté postele, zbraně a nač jen si člověk může pomyslet a co k panskému živobytí přísluší, všechno zde bylo. Černý muž hned přinesl večeři, dobrou pečení a ještě lepší víno Hynkovi, který se tomu nemálo podivil, odkud to všechno bral? Když spolu povečeřeli, položil jej na měkkou postel. On brzy usnul, neboť byl po cestě velice umdlený. Ráno, když byl procitnul, přinesl mu černý muž čisté šaty, a když se byl ustrojil, přinesl snídani.

Přicházel k Hynkovi, jako by zde byl hostem. Černý muž byl velmi přívětivý i přilnul k němu co k otci i miloval jej neméně, nežli otce vlastního. Celých šest let zde Hynek vytrval. Mezi tím časem jej učil černý muž všelikému umění, co by jako statný rytíř potřeboval. Učil jej šermovat, střílet, jezdit, a že Hynek, když byl k němu přišel, jen ve svém materském jazyku mluvil, naučil jej šestero jiným nářečím, též jej naučil zpívat, a že byl vtipné hlavy, naučil jej překrásně hrát na loutnu.

Po šesti letech pravil jednoho dne černý muž k Hynkovi:

„Milý Hynku! Jsi teď mládenec dospělý a můžeš se směle s mnohým udatným rytířem v čemkoli potýkat. Jest tedy čas, abys jsi se podíval a své štěstí vyhledal. Celých šest let jsem se o tebe staral jako tvůj vlastní otec. Myslím, že mě nezklameš, a že když já od tebe cosi požádám, že mě to neodepřeš. Tamto za lesem jesti veliký dvorec, tam půjdeš a budeš si hledat službu jakoukoliv. Myslím ale, že tě

přijmou za čeledína ovčáckého. Až ale požeň ovce na pastvu, žeň je přímo k tomuto lesu, třeba ti toho bránili. Co bude více zapotřebí tobě říci, povím tobě, až sem přizeneš.“

I děkoval mu tu Hynek za všechno, cokoliv mu byl dobrého prokázal.

Černý muž ho vyvedl z lesa, ukázal v onu stranu, kde velký dvořec stál, políbil ho jako syna a kráčel do své jeskyně. Hynek ale se ubíral přímo ke dvorci. Jak byl černý muž řekl, dostal zde službu co čeledín ovčácký. Druhý den tedy vyhnal ovce, a když je již ze dvora hnal, běžel za ním ovčák a řekl:

„To ti musím povědět, Hynku. Táhle k tomu černému lesu nikdy nehoň, neboť předešlý čeledín je tam také honil, ale vždy se mu tam jedna ztratila, až jsem ho musel skrze to vyhnat.“

Hynek ovšem přisvědčil ovčáku, ale hnal přec přímo do lesa. Zde na něj již muž černý čekal. Zdaleka se již Hynek usmíval. Chodili spolu po lese, aniž si byl Hynek ovčí povšimnul. Tyto ale se rozutíkal po lese. Hovořili spolu o lecčem, a tak jim uplynul den, aniž se toho byli nadáli. K večeru ale si zpomněl Hynek na své ovce.

„Toť bude teď krásná mela,“ pravil k černému muži, „teď nevím ani o jedné ovci.“

Černý muž ale řekl: „Neměj o ně starosti. Brzo je budeš mít pohromadě“.

Na to vytáhl malou písťalku, podal ji Hynkovi a řekl:

„Když na tuto písťalku zapískáš, hned se ti všechny sběhnou dohromady.“

Dal mu ji tedy, napomenul ho, aby zase druhý den přihnál, a pak se ztratil v lese. Hynek hned zapískal na písťalu. I musel se tomu dáti do smíchu, když viděl, jak se hned ovce ze všech stran k němu skokem hrnuly. Hnal je tedy domů, zpíval si a hrál při tom na loutnu. Jak ale vešnal do dvora, přiběhl ovčák a počítal je. Nescházel ani jediná, ačkoli Hynek sám nevěděl, mnoho-li jich bylo. Když přišel ovčák do světnice, řekl ku své ženě:

„Ten člověk se mi líbí. Ovce jsou napaseny, ani jediná neschází a on je při tom ještě tak veselý a přívětivý hošík.“

„Bratru sobě jistě kus svého chleba dobře zasloužiti umí,“ řekla na to žena ovčáková.

Tu vstoupil Hynek do světnice. Když večereli, řekl Hynek:

„Nevíte nic nového?“

„Inu, co my víme, to jste zajisté již také slyšel,“ řekl ovčák. „Snad víte již taky, že má být princezna zítra vyvedená a draku k sežrání hozená.“

„A jakému draku?“ ptal se Hynek zvědavě.

„I můj božíčku,“ zvolala tu pojednou ovčáčka. „On neví ještě o ničem, řekni mu to tedy.“

„Když ještě tedy o tom nevíte, tedy poslyšte. Náš král má překrásnou princeznu. Jak živ jste jistě takovou ženskou ještě neviděl. Kdyby jste ji znal, řekl byste, že je to anjel. Nedaleko hlavního města je veliká skála a tam jest potvora veliká, totiž ukrutný drak. Již v celém okolí sežral všecken dobytek, který mu vždycky před jeho skrejš dáti museli. Konečně, když mu již nemusí co dát, ustanovil sobě šeredný drak, by mu dali každý den jednoho člověka k sežrání. Ale jak to zničit? Lid nechtěl k tomu svolit, až prý král sám pořádek učiní a jeho jedinou dceru potvoře předhodí, že prý jej potom budou následovat. Nic nebylo tedy platné, král prosil, by to na něm nežádali, plakal a naříkal si velice, ale nebylo nic platno, musel jim to předce slíbit a zítra již má být vyvedená a draku předložená. Král slibuje tomu, kdo by potvoru tuto ze světa zhladil, dceru svojí i trůn, byť by byl sebesprostější človíček, jen když draka zabije,“ tak dokončil ovčák své vypravování.

Hynek trnul nad touto řečí, i počal přemejšlet, jak by se odvážil draka tohoto zahubit. Tu si vzpomněl na černého muže, i myslel u sebe: „Ten ti v tom nejlepší poradí.“ Sotva se rána dočkal. Jak se rozednívalo, hnal již zase své stádo k lesu, kdež na něj již černý muž čekal, i ptal se Hynka:

„Slyšel si, co se má dnes stát?“

„Slyšel,“ odpověděl Hynek. „Dej mi rady, jak bych mohl tu potvoru zabít.“

I vyndal tu černý muž prsten a proutek, podal je Hynkovi a řekl:

„Dříve než budeš mít potvoru zhladit, musíš zabít jednoho velkého obra. Když si vstrčíš tento prsten na prst, octneš se hned před zámekem. Z okna bude vyhlížet veliký obr i bude se tě ptát, co tam hledáš. Ty ale mu řekni bez strachu, že ho chceš zkrátit o jeho

hlavu. On se rozlobí a bude tě chtít zabít železným sochorem. Ty ale se vyhni ráně, přiskoč k němu, švihni ho tímto proutkem a on se svalí na zem. Pak jdi do pokoje, tam najdeš celé brnění, oblíkni se, jdi na dvůr a tam si vezmi ze stáje koně, který tam bude. Jak na něj vsedneš, v malé chvíli tě donese k městu na silnici, kudy princeznu povedou. Ty se jich ptej, co ten průvod znamená, i nabídní se, že draka zabíš. Nezdržuj se tam ale, neboť se nebude chtít hýbat ze své skrejše, nýbrž pospěš, dej koně i brnění na své místo, zahod' prsten, a již budeš zase u mne. Poslechněš-li mé rady, budeš šťasten.“

Bez meškání si nastrčil Hynek prsten, a aniž se nadál, stál před velikým zámekem. Z okna pohlížel veliký obr, a když Hynek do dvora vešel, ptal se ho hřmotným hlasem:

„Co zde chceš, nebožátko?“

„Nejsem žádné nebožátko,“ řekl tu Hynek, „ale přicházím, abych o tu tvou baňatou hlavu kratším učinil.“

Tu se ten velikán rozlobil a již běžel na Hynka. Velikým kladivem železným hodil po něm. On ale se vyhnul šťastně, přiskočil k obroví, švihnul ho proutkem a ten zachroptěl a skácel se na zem. Nyní šel, oblíkl si krásné šaty oficírské, vzal si ze stáje koně vraného a vyjel ze dvora. Tento jej ale nesl jako vítr v povětří a brzy se octnul u města. I viděl tu veliký zástup lidí. Král i královna byli ve smutku, vedouce jedinou dceru jako beránka k smrti. Byla ovšem velmi ztrápená, ale tím půvabnější se zdála vyhlížet. I promluvil tu Hynek:

„Co jest za příčinu vašeho smutku a kam vedete tuto překrásnou pannu?“

Tu se jal král mluvit: „Milý pane, jsem král, ale velmi nešťastný otec. Mám jen jedinou dceru a tu musím dát sežrati škaredé potvoře, velikému draku, kterýžto nám již zde všecken dobytek sežral i chce, abychom mu každý den jednoho člověka k sežrání předhodili. Já mám učinit začátek jako král, neboť se tomu žádný podrobiti nechce, ledabych já svou jedinou dceru nejdříve sežrati dal. Nyní tedy ji vedeme a provázíme jako beránka na smrt.“

I řekl Hynek:

„Ukažte mi pelech té potvory.“

Bez meškání poslal král služebníka s Hynkem ku skále, kde

potvora byla. Služebník se odstranil. On ale vyjel až na skálu, vytasil meč a řekl:

„Nuže, draku pojď ven, tvá potrava je zde.“

Čekal chvíli, volal podruhé a potřetí. Tu se ozval hlas ze skály jako hromovým hlasem:

„Dnes ne, až zítra v jedenáctou hodinu.“

Hynek vstrčil meč do pochvy, obrátil koně a jel ku králi, kterýžto se s celým průvodem na blízkém návrší ke skále díval, i řekl ku králi:

„Drak se nechce dnes z pelechů hýbati, až zítra v jedenáct hodin.“

I prosil ho tu král, by do zejtra se zde zdržel. On ale pravil:

„Ze srdce rád bych to učinil, ale čas mého propuštění od trénu již dnes se končí. Já musím být ještě dnes při trénu.“

Rozloučil se s nimi, přál jim vysvobození od šeredné potvory na druhý den, pohlídl milostně na smutnou princeznu, pobodl vraníka a již cválal ku hradu. Tam zavedl koně na stáj, svlékl ze sebe odění, se smekl prsten a již se viděl před lesem, kdež naň černý muž již čekal.

„Dobře se mě chováš, mládenče,“ pravil k němu. „Budeš-li tak pokračovat, štěstí veliké tebe nemine.“

K večeru opět se s ním rozloučil, napomínaje ho, aby se doma o ničem nezminil, co byl učinil. Hynek ale zapískal na píšťalku a již byly ovce pohromadě. Zpíval si a hrál vesele na loutnu. Ovčák zase je počítal, ale ani jediná nescházela. Při večeri ptal se Hynek:

„No, dnes snad již princeznu draku předhodili, ne?“

„I milý brachu,“ pravil tu ovčák, „již ji vedli jako beránka na smrt, množství lidu ji tam s králem a královnou provázelo. Ale tu pojednou přiklusal na vraném koníku krásný oficír a chtěl draka zabít. On ale se nechtěl hýbat ze své skrejše, až prý zítra v jedenáct hodin. Ten oficír ale tam nemoh zůstat, ačkoliv ho král prosil, neboť prý musel být ještě dnes při svém pluku.“

I pravil tu Hynek:

„Já tam sám půjdu a zabiju ho s mou holí.“

Ovčák i jeho žena se dali do smíchu a ona pravila:

„To věřím, to vy byste se potom pyšnil s krásnou princeznou a dělal byste velkého.“

Takto jim ve veselém hovoru večer uběhl.

Hynek ale se zase sotva rána dočkal. Hned zase časně ráno hnal své stádo k lesu, kdež na něj již zase černý muž čekal.

„Hynku,“ pravil k němu černý muž, „dnes musíš zabít ještě většího obra. Tu máš zase tenhle prsten a tenhle proutek a učiň tak jako včera.“

Hynek si vzal prsten i proutek, a sotvaže prsten nastrčil, již byl před velikým hradem. Veliký obr, o mnoho větší nežli včerejší, vyhlížel z okna, i ptal se ho:

„Co tu hledáš, nemluvňátko?“

I řekl mu Hynek:

„Já tebe chci o hlavu zkrátit, jen pojď dolů.“

Tu se obr rozvzteklil, zařval jako zlá saň i běžel na něj s větším ještě kladivem železným a hodil po něm tak, že kdyby ho byl ním zasáhnul, jen na kaši by se byl ubohý Hynek rozdrtil. On ale se šťastně vyhnul, přiskočil k obru, švihnul ho proutkem a ten se natáh jako veliká kláda bez sebe na zem. I šel potom, vzal si ještě krásnější šaty než včera, ze stáje si vyved koně plavého a v okamžení ho zanes na místo, kdež opět král a množství lidu princeznu jako na popravu provázeli. I promluvil zase jinou řečí ku králi, coby ten průvod znamenal, načež mu to zase tak jako včera pověděl. Nepoznal ho ale žádný. Hynek zase vejel na skálu a volal:

„Nuže, draku poběž ven, tvá potrava již jest zde.“

Po chvíli ale to zahřmělo zase ze skrejše:

„Dnes ještě není čas, až zejtra v jedenáct hodin.“

Hynek bez meškání obrátil koně, jel ku králi a vyjevil mu, že se ještě ze skrejše hýbati nechce. I prosil ho tu král i princezna, by zde do zejtrí posečkal. On ale pravil:

„Jsem právě na komandu a ještě dnes se musím u pluku dostavit. Jest mě líto, že vám tuto službu odepřít musím.“ Pobodl koně a jel do hradu, kdež zase koně na stáj zavedl a šaty na své místo uložil. Když prsten zase sundával, byl již u černého muže v lese.

Král zatím se poněkud potěšen, poněkud ještě truchlivější do svého paláce odebral, neboť proklínal draka, že vylézti nechtěl, an by se již po dvakráte statní rytíři byly o vysvobození princezny

pokusili, i nevěděl, jestli se ještě některý třetí den vyskytne, který by draka zabil.

Hynek zatím se zase od černého muže odloučil a k večeru své stádo domů přihnál. Ptal se zase, jestli již je princezna od draka sežraná, ale zase mu ovčák řekl, že ještě krásnější oficír na plavém koni a v blyštícím se brnění ji chtěl vysvobodit, že se ale drak zase z krejše hýbati nechtěl až prý zítra v jedenáct hodin. Po večeri se odebrali všickni na lože. Časně ráno již zase Hynek byl se svým stádem u lesa, kdež na něj opět černý muž čekal. Když k němu přišel, rozmlouval s ním tentokráte déle i dával mu ponaučení následující:

„Dnes zabiješ ještě třetího a největšího obra. Zase vyjedeš na bílém koni v odění jenerála ku králi a jeho princezně. Drak dnes ze své skrýše vyleze, protož se drž statečně, já ti budu v tom nápomocen. Když ale draka zabiješ, král dle svého příslibení bude tě chtít hned s princeznou zasnoubit. Ty ale si vyžádej, by ti bylo povoleno se ještě na čtrnáct dní od nich odebrat, že toho důležitá příčina od tebe žádá. Řekni králi, by ve čtrnácti dnech hody vystrojil, že se mezi hostmi pozvanými též ty vynajíti dáš. Co ti bude dále zapotřebí vědět, povím tobě, až se zase vrátíš.“

I dal po těch slovech zase jiný prsten a jiný proutek Hynkovi. Ten jej hned vstrčil na prst a v okamžení byl před velikým hradem. Ještě větší velikán vzhlížel z okna, nežli oba předešlí, kterýžto na něj zahřměl hlasem jako hromovým:

„Co zde červíčku zemský hledáš?“

I odpověděl Hynek:

„Chci tebe o tvou baňatou hlavu zkrátit.“

Tu se obr rozlobil tak, že zařval jako lev, vyběhl, velikým socho-rem železným hodil po Hynkovi. On ale uskočil a sochor ten se zaryl hluboko do země. Tu přiskočil k obrovi, švihnul ho proutkem a ten se natáh jak dlouhý na zem. Šel potom do hradu a vzal si tam odění jiné, na hlavu vtláčil helm [se] zeleným peřím, vzal ze stáje koně bílého a jel jako jenerál, až přijel na místo, kde princeznu draku k sežrání vedli. Pláč od krále i královny a princezny i od veškerého lidu se rozlíhal po vůkoli. Přijeda k nim, ptal se krále zase v jiné řeči, což jest ta příčina jejich truchlení. Vypravoval mu to tak, jako

po dva předešlé dni. Hned kázal král, když se Hynek byl nabídl, že tu potvoru ze světa zhladí, by mu skrejš onu ukázali. Sám pak se odebral s princeznou a s celým průvodem na blízký vršek, by se na rytíře statečného dívali, jak šelmou bude zápasit. Když přijel Hynek na skálu, zvolal silným hlasem:

„Nuže draku, polez, tvá potrava se ti nese.“

Po chvíli se začala skála třásti a tu pojednou se vyřítila potvora veliká, šeredný to drak s dvanácti hlavami, z jichžto tlam ohnivý plamen vycházel. Hynek vytasil meč a již lítla hlava dolů. Až jich šest beze vši obtížnosti usekal. Tu se potvora ta ale rozdráždila, co vztekla i syčela jedovatinu ze sebe. Statečně se bránil, kuň pod ním též notně svými kopyty lítou šelmu tepal. Tu konečně, an byl velice umdlený, sebral poslední sílu a uťal jí poslední tři hlavy, navíc se potvora na zemi svíjela i potůčkové jedu ronily se ze šeredné potvory dračí. Hynek ale již umdlen spadl z koně. Když to král viděl, poslal hned služebníky, ty jej vynesli z toho místa. Rychle tehdy pospíšili a vynesli na pole mrtvého rytíře a položili ho do klína princezně, kterážto již strachem o něho takřka umírala. Outrpně hleděla na svého vysvoboditele a při pomýšlení, že tak spanilý jinoch jejím budoucím ženichem a manželem jest, zmocnily se jí posud nepovědomé city a proti své vůli líbala jeho ubledlé rty, stáhla ze své ruky prsten předražený a vstrčila jej na prst posud ve mdlobě ležícímu. Pojednou jakoby se z tvrdého a strašného sna probudil, otevřel oči a díval se vůkol sebe a jeho pohled setkal se se zrakem krásné princezny.

Hlasem zašeptala:

„Jest ti již lépe, můj vysvoboditeli?“

„Při pohledu na vaši anjelskou tvář, okrál jsem celý,“ odpověděl Hynek.

I vzchopil se, radostně tiskl její něžnou ruku. Tu přistoupil král a on ho byl obejmul, řekl:

„Díky vám, statečný rytíři, nyní tedy prozatím přijměte mé vřelé díky, ano obtěžujte se s náma jíti ke dvoru a vyplním hned, co jsem každému přislíbil, kdo by koliv se pokusil onu ohavnou potvoru ze světa zprovodit. Vám se to poštěstilo, pročež nemeškejme, bychom mohli zasnoubení co nejslavněji započati.“

Hynek ale pravil:

„Milostivý králi, jsem přesvědčen o vaší laskavosti ke mně i o náchylnosti vaší vznešené a překrásné dcery. Jest mě líto, že vaši vůli hned vyplniti nemohu. Tam za horami čeká na mě můj pluk s toužebností. Musím dříve všecko v pořádek uvést. Ve čtrnácti dnech ale pozvete všechny dvořaniny i četné rytířstvo a já se mezi nimi vynajdu, a pak když mě vaše dobrota královská popřeje, budeme slaviti zasnoubení mé s vaší princeznou.“

Ačkoliv to králi za těžké přicházelo a ještě více princezně, nemohli jej předce k tomu přinutit, by se s nimi ke dvoru odebral, ačkoliv mu to samému krušné přicházelo vzdáliti se od tý, ku které byl na první pohled vřelou láskou zahořel, nicméně byl pamětliv slov svého patrona, a protož obejmul svou nevěstu, zlíbal budoucího tchána i neteř, vyšinul se na koně a uháněl do hradu, kde zase všecko na předešlé místo uložil. Svlékl prsten, který mu byl černý muž dal, a již byl u něj, který mu již naproti šel.

„Dobře jsi se držel, statečný jonáku,“ pravil k němu. „Pokračuj tak dle slov mých a zajisté budeš velmi šťasten.“

Že se již k večeru schylovalo, zapískal na pišťalu a hnal své ovce domů, přičemž si ještě veseleji zpíval a hrál než kdy jindy. Prsten ale, který byl od své milenky dostal, schoval na bezpečném místě. Sotva, že do světlice vkročil, již mu ovčák radostně povídal, že jeden překrásný jenerál princeznu vysvobodil a draka zabil. Na hradě královském ale počaly se slaviti hody a trvaly čtrnácte dní. Mnoho rytířů a veškeré dvořanstvo bylo k tomu pozváno. Král myslel, že zajisté mezi ně i ten vynajde, který draka ohavného zabil.

Hynek ale mezi tím časem každodenně honil své stádo k lesu. Všickni poddaní se veselili, ale princezna i otec její nezdáli se býti veselými, neboť již se třináctý den ku konci schýlil, kde se všeobecné radovánky činily a zasnoubenec princezny ještě nepřicházel. Když ale třináctý den k večeru Hynek své stádo k domovu hnáti se hotovil, přistoupil k němu černý muž a řekl:

„Čas se již přiblížil, abys i ty se veselil a zasnoubení slavil s tvou nevěstou. Ráno tehdy řekni ovčáku, aby ti povolil, by si se ke dvoru odebral a tam se na veselí všeobecné díval. I řekni, že sobě chceš něco s hraním a zpěvem vydobýti. Jak se dále při tom chovati máš,

nepotřebuji tobě říci. Toho ale ti pravím, že až se budete nejvíce veselit, přijdu i já mezi vás, a cokoli od tebe požadovati budu, bys mě vyplnil.“

Hynek mu to všecko slíbil a hnal své ovce domů.

Ráno vstal, jak obyčejně, přistoupil ale k ovčáku a řekl:

„Vidíte, všecko se veselí, jak na dvoře královském, tak i po celém vůkoli, a já mám pořád jen obírat s těmi ufrněnými ovцами, aniž co vidím a slyším. Pročež dovolte mi, aby i já se ke dvoru odebral a na všeobecné radosti podíl vzal, možná, že si tam třeba s mou loutničkou nějaký krejcar vydělám.“

„I s pánem bohem jdi,“ řekl mu ovčák, „a jestli nějakou kůstku ulovíš, zpomeň také na nás.“

„Až budu jíst z kotlíka královského,“ pravil Hynek, „tehdy pro vás pošlu.“

Ovčák i jeho žena se tomu dali do smíchu. Hynek ale si myslel: „Smějte se, jen smějte, však vy budete otvírat oči, až mě potom uvidíte.“ Vzal loutnu přes sebe, vstrčil do kapsy prsten a šel do oného hradu, kde se byl poslednikráte z šatů svléknul. Oblíkl je na sebe, klobouk si vstrčil pod helmu, kterou přes sebe přehodil a ubíral se přímo do dvora královského. Již zdaleka se rozlíhal plés a vejskání veselých poddaných, neboť tito dal král na nádvoří prostraném hojně jídlem a pitím častovati. Dral se napřed, až přišel do sálu hodovního. Skoro užasl, když viděl bledou tvář své nevěsty, an zatím pozvaní hosti si připíjeli na zdraví neznámého vysvoboditele a budoucího krále. I mnoho hudebníků zde bylo k obveselení hostů. Hynek se postavil u dveří a očekával příležitost chvíle, by i on se mohl producírovat. I šel okolo něho ministr královský, a když jej zde tak státi viděl, vyžádal mu u krále a ostatních hostů, by jim mohl i on něco zazpívat a zahráti. I hned mu dělali ostatní hudebníci místo a on zasedl a počal přelíbezně hráti a zpívat. Když již se toho byl sám nabažil i všickni hosté, chtěl se odstraniti. Tu ale pravil král:

„Žes nás tak obveselil, musíme ti také zaplatit. Copak žádáš?“

Hynek, jakoby se chvílku rozmýšlel, pravil konečně:

„Nežádám peněz, ale byl bych blaženým, kdyby mě té milosti se dostalo a já se mohl z kotlíka napít, z kterého princezna pije.“

Ostatní muzikanti se počali chechtat, poštuchovali jeden druhého i pravili k němu pošetmo:

„Ty jsi si vybral krásnou věc.“

Hynek ale stál na svém a nechtěl nic jiného přijmout. Princezna sama nalila kotlík vínem a podala mu jej. On vypil víno, ztáhnul prsten, který již na prstu nastražený měl, vpustil ho do kotlíka, vzal loutnu přes sebe a ubíral se spěšně ze hradu. Žádný ho nepoznal. Princezna ale, když ji byli kotlík nazpátek dali, řekla:

„Jestli pak ubohý to víno vypil.“

Nahlédla do kotlíka i spatřila tu blyštící se prsten. Ulekla se toho, neboť poznala její vlastní prsten, který byla vysvoboditeli svému na prst navlékla, když po zabití draka v jejím lůnu spočíval. Hned vyslala služebnici, by domnělého muzikanta zpátky přivedli. Hned se služebníci na všechny strany rozešli, by Hynka nazpátek přivedli. Dvoux se to poštěstilo, že mu na stopu přišli. Volali na něho, on ale nedbal na to, jako by se to jeho ani netýčilo, ale krácel pořád svou cestou. Konečně jej dohonili i nabízeli, by se s nimi zase ku dvoru navrátil. On ale se stavěl velmi hloupým a řekl:

„Což bych tam již byl platen zpívat. Již nemohu a prsty mám naběhlé.“

„Jen pojď,“ pravil zase jeden z nich, „princezna nám poručila, by jsme tebe nazpět k ní přivedli.“

I pravil zase Hynek:

„Vždyť jsem tam snad nic neukrad. Nechte mě jít svou cestou.“

„Nepudeš-li po dobrém, tehdy tě tomu přinutíme,“ řekl zase služebník, který se byl již nad jeho zpouzením zamrzl. I uchopili každý z jedné strany Hynka a vedli jej zrovna do hodovní síně. Princezna vstala od stolu, přistoupila k němu i ptala se:

„Odkud máš ten prsten?“

Hynek, jakoby se zalekl, začal koktavým hlasem: „Já, já, nevím.“ I řekla princezna: „Není tobě nic platno zapíratí, jen mně řekni, od koho jsi ten prsten dostal.“

Hynek zase řekl:

„Ale nezavřete mne, když vám to povím?“

„Neboj se, nic se ti nestane,“ pravila zase princezna, „já se ti dobře odměním.“

„Tehdy, když mě nic zlého za to neuděláte,“ řekl zase Hynek, „tehdy vězte, že jsem ho dostal od toho, kterému jste ho dala a on mi poručil, bych vám ho dones.“

„A kde je on, kde je ten, který ti ho dal?“ ptala se tu rychle princezna.

„Nedaleko odtud,“ řekl zase Hynek, „jestli pak ho poznáte?“

„I bodeť bych ho nepoznala,“ zvolala tu zase, jako u vytržení princezna.

„Jen ho sem přiveď.“ Tu vyšel Hynek ven, odhodil své zakuklení, vstrčil na hlavu svůj helm a šel zase do hodovní síně. Princezna se zpočátku zarazila, pojednou pak jako u vytržení proti němu s rozpjatýma rukama běžela a radostně zvolala:

„Byv ty jsi to, ty jsi můj vysvoboditel.“

Král ale její otec přistoupil k němu, hroze mu žertovně prstem a pravil:

„Vy jste se znal jak patří překukliti, nedělá ale nic, tím dokonalejší bude teď radost obou vás i všech přítomných.“

Pak jej posadil vedle sebe na nejprvnější místa. Dvořenině a všickni přítomní dívali se brzy na sebe, brzy zase na krásný párek zasnoubenců. Ihned se znovu zase započaly hody, které opět plných čtrnácte dní trvaly.

Ovčák zatím čekal večer i ráno na čeledína. Když ale nepřicházel, řekl k své manželce:

„Toť se mu tam musí výborně dařit, že se ani na domov nepamatuje.“

„To víš, jak se mezi muzikanty děje,“ řekla na to ovčářka. Sotva, že to byla promluvila, vejel do dvora krásný kočár, sluha přišel do světnice, i vešel jimž, by se s ním hned do kočáru posadili, že je chce mladý král vidět. Tito se ulekli, nevěděli, co si o tom mají myslet, uposlechli ale a vstoupili do vozu. Když se byli dříve ve světnici šat nabodli. Celou cestu o tom přemýšleli, ale věděli tolik, co prve. Beze vší výmluvy museli jít do sálu, kde byli všickni hosté pohromadě.

I řekl k nim Hynek, když na něj byli [s] hubou otevřenou koukali:

„Neřekl jsem onehdy, že já sám draka zabiju? A neřekl jsem vám, až budu pít z královského kotlíku, že na vás vzpomenu?“

Museli se hned mezi ostatní posadit, i předložili jim též jídla jako ostatním, ačkoliv se mezi tak vzácnýma pány nemálo rejpalí. Když již třetí den hody zase poznova trvaly a Hynek již jednohlasně za krále ode všech, jak od pozvaných rytířů, i poddaných povolán

a uznán byl, přibyl jim mimo nadání ještě jeden host. Když byli při největším veselí, otevřely se dveře a do sálu vstoupil Hynkův pěstoun, onen černý muž. Všickni se ho ulekli, zkríkli i odbíhali od stolů. Hynek jediný choval se pokojně i pravil:

„Nelekejte se, totož jest člověk taky jako my,“ i pobídl jej, by se vedle něj posadil. On ale pravil:

„Jdu ti ještě jednou připamatovat všecko to, cokoliv jsem ti dobrého prokázal. Přišla ale hodina, kde já též od tebe odměny žádám. Slíbil jsi mě, že cokoliv tebe požádám, že mě nic neodepřeš. Nežádám nic nemožného, jediné to, abys mě tím samým mečem, kterým jsi onu šerednou potvoru ve skále zabil, tím samým mečem pravím tobě, abys mě mou hlavu stál.“

Zarazil se nad tou řečí Hynek i všickni přítomní. Hynek ale to nechtěl učinit, nýbrž řekl:

„Jak bych já mohl být tak nevděčný a ukrutný, abych se ti za tvé dobrodiní takovým způsobem odsloužil? Žádej cokoliv jiného, jenom to ne. To já ti neučiním.“

I řekl tu černý muž:

„Právě tím způsobem dokážeš, že jsi vděčný ku mě, jestli ale ne, věz, že i ty šťastný nebudeš, neboť tě bude provázet myšlenka vždy, že jsi byl nevděčný k tvému dobrodinci.“

„Když tehdy to na mě mermomocí žádáš,“ řekl zase Hynek, „tedy to učiním.“

Vytasil svůj meč, napřáhl a již letěla hlava od ohyzdného těla. V tu chvíli ale stál na místě onoho šeredného muže krásný, spanilý jinoch před nimi. Užasli tu všichni. On ale přistoupil k Hynkovi a řekl:

„Díky, nekonečné díky budtež tobě, mládenče šlechtický. Nyní jsi mě zprostil šeredné postavy a hrůzného zaklení.“

Pak ale se obrátil k veškerému zástupu a pravil:

„Věztež moji milí pánové, že i ve mně vře krev šlechtická, krev královská. Po smrti otce mého jsem nastoupil na trůn, i chtěl jsem se oženiti mojí již mě od mladiství milující pannou, dcerou bohatého krále. Měl jsem ale soka mocnějšího podle své strany, kterého ale nemilovala. Když tehdy pak ten své záměry zničené viděl, zosnoval pomstu proti mně a přepadl mě válečně, aniž jsem se nadál. Aby

ale dočista onu dívku odloudil, vyhledal bábu čarodějnou, která mě v onu šeredu zaklela, v které jsem prve mezi vás vstoupil. Hned se uvázal v mé království a počal ukrutně nad mýma poddanýma vládnouti. Když se to ale moji věrní dozvěděli, pomysleli, jak by se mu za to pomstili. Vynašli též babu čarodějnou, která ho v hnusného draka zaklela, kterého Hynek zabil. Jeho ale tři mocné a nedobytné hrady, střežili tři obrové, které již dříve též ze světa zprovodil.“

Tak dokončil své vypravování.

Všickni přítomní trnuli nad bezbožností ohavného soka a zakletého draka. Nicméně byl teď vysvobozen i musel zde pobýti tak dlouho, až se radovánky skončily. Pak sebral Hynek své vojsko, táhl do oné země, která dříve zakletému princovi patřila, vypudil z ní nepravé vládce a posadil jej znovu na trůn královský. Všickni poddaní jej s radostí za pána a krále svého přijali, neboť byl na ně velmi laskavý. Uzavřeli mezi sebou přátelství a Hynek se vrátil jako vítěz do své země ku své milé manželce.

Žili teď spolu velmi šťastně. Hynek byl rozumný a rozšafný a panoval velmi slavně. Byl ctěn a milován od svých poddaných, vážen od veškeré šlechty. Jednoho dne, když byl se svou manželkou samoten, pravil k ní:

„Abys moje nejmilejší nemyslela, že snad právě jen z ovčáckého rodu pocházím. Nu, věz, že můj otec jest vznešený a dosti bohatý a vážný rytíř.“

Tu jí všechno vypravoval hned od své mladosti až do oné doby, co se s ní potom zasnoubil. Ku konci řekl:

„Chci se podívati ku svým rodičům, i byl bych rád, bys i ty mě tam provázela. Nerad bych se jim ale pojednou takto okázal. Ty napiš list pro mého otce, vypiš mu, že jej tam na jeho hradě v určitý den navštívíš. O mě ale nečiň ani té nejmenší zmínky.“

To se jeho manželce líbilo i pravila:

„Nemysli, že by hned moje láska k tobě menší byla, kdybys mě byl nebyl tvůj stav vyjevil. To si nemysli. Čistou láskou jsem k tobě zahořela již při prvním spatření tebe. Když tehdy žádáš, tehdy ti to k vůli mile ráda učiním.“

Hned tedy odeslala list Hynkovému otci, v němž mu oznámila, že ho navštíví. O něm ale neučinila ani té nejmenší zmínky. V určitý

čas tehdy sedl Hynek se svou nejmilejší manželkou do kočáru a jeli k otci Hynkovému, provázeni mnoha služebníky. Na cestě pravil Hynek k své manželce:

„Jakkoliv se ale u přítomnosti tvé chovati budu, nebudiž tobě obtížné, neboť si chci trochu zažertovat.“

Ona s tím byla spokojena. Na silnici potkali otahaného a ošuměného vandrovníka. Hynek mu dal hezký peníz za jeho roztrhané šaty, by sobě jiné koupil. Oné ale si vzal s sebou do vozu. Když již přijeli až do otčiny Hynkovy, oblékl na se tento ty roztrhané šaty, kázal, by se trochu na cestě zdrželi, že takto oblečen se dříve do domu otcova ukáže. Museli se mu dát všickni do smíchu, když jej takto před sebou viděli.

Zatím se na hradě otcovském činily rozličné přípravy, čistilo se a mylo, by princeznu neb jinak mladou královnu co nejskvostněji uctili. Rozličné lahůdky a pamlsky byly již připravené ve skvostně vyšperkovaném sále. Otec Hynkův sám se procházel po hodovním sále, by všecko bylo v nejlepší pořádku, neboť si z toho dělal velikou čest, že jej mladá královna svým příchodem poctí ráčí. Služebnictvo bylo jako o výroční slavnosti přistrojeno a na rozkazy pána pohotové, oba starší bratři Hynkové byli též přítomni, neboť již byli oba ženatí a šťastní rytíři. Pojednou, an se takto otec sem tam po sále prochází, přiběhl tu oškubanec, nedal se od sloužících nijak od vrat odehnati, ale rovnou zamířil do sálu, pověsil se starému pánu okolo krku i volal plným hrdlem:

„Ach tatínku, já já jsem váš Hyneček, já jsem váš syn!“

Ustrnulý a jako hromem omráčený zůstal tu otec nad synem, neboť jej brzy poznal. Hnedle ale se zpomatoval a celý rozhorlený uchopil zde hůl v koutě stojící, rozehnal se na syna i pravil:

„Ty zde, nezdárný, v tuto dobu? Počkej, já tě nemile přivítám.“

Hynek ale nechtěl té sladkosti hole okusit, vyběhl ven. Otec celý rozhorlený se hnal za ním. Když se takto po nádvoří s ním proháněl, zarachotil kočár a hluk od služebníků se rozléhal:

„Královna jest již zde.“

Otec rozhorlený nechal syna, poručil ale služebníkům, by jej někam zavřeli a dobře strážili, aby se ven nedostal. Sám pak běžel, by tak vzácného hosta přijal. Služebníci hotovili se hned rozkaz

pánův vyplniti, chytili ubohého Hynka, zavřeli do dřevárny a odešli každý po svém. Zatím zavedl rytíř královnu z uctivosti do hodovného sálu. Oba starší synové se nemálo pýřili, když je otec s chloubou co statné rytíře královně představil. Sedalo se k stolu. Chutně a dobře upravené jídla donášely se na stůl. Když počali hodovat, seděl starý rytíř vedle královny, po stranách synové. I byla velmi vlídná a hovořivá mladá královna ke všemu.

Tu pojednou mimo nadání přiběhl zase oškubaný Hynek, skákal si, zavěsil se otci okolo krku, plným hrdlem volaje:

„Ach tatínku, já jsem předce váš syn a vy jste mě nechal zavřít a já bych předce jedl, neboť jsem již neměl tři dni ani sousta v hubě. A co to zde máte za krásnou paničku?“, ptal se dále, když byl ku královně přistoupil a její líce hladiti počal.

Otec studem a zlostí celý rozkacený lál na služebníky, že jej lépe nestřežili, i chtěl jim zase Hynka v ruce dáti, by jej do věže hodili. Královna ale tomu nedovolila i řekla k rytíři:

„Nechte jej, mám obzvláštní zalíbení na takových lidí. Jest to také váš syn?“

Jako by jej to velice bolelo, že to vyznati musí, řekl:

„Ano, milosti, kluk, kterýžto již od outlého mládí celý zdivočelý byl, an ale se ničemu prospěšnějšímu učiti nechtěl a zatím jeho oba starší bratři vědomosti a uměním i udatností až na stupeň rytířstva se vyšinuli. Vyhnal jsem jej z domu, by se více ke mně neodvážil. A předce v tuto dobu se mě zase vrátil, by mě tak radostné okamžení ztrpčil.“ Hynek ale mezi vypravováním otcovým zasedl vedle královny a dal si dobře z jejich jídel chutnati. I řekla královna, když jej zase otec od ní honil.

„Nechte jej, milý pane, vždyť se ještě může polepšit.“

Otec se musel výroku královny podrobiti a nechal jej tehdy seděti. V mysli ale bylo jim to podivné všem, jak královna s takovým otrapou tak vlídně zachází. Po obědě žádala královna lázni. Ihned byla připravená. Kázala si přinésti šaty z kočárů i byli též mezi nimi Hynkové královské šaty. Když se do koupele brala, šel Hynek za ní a nižádným způsobem se nedal odehnat, nýbrž sám první do lázni vklouznul. Královna jakoby tomu byla povděčná, nechala jej tam. To jim bylo zase novou pohádkou. Čekali tedy s toužebností, brzy-li

se vrátí. Po hodině již stáli zase otec i oba starší synové pohotově, by královnu z lázní do pokojů čistě upravených provodili.

Dveře se u lázní otevřely. Pak ale trnul otec i bratři Hynkovi, když viděli po boku královny zavřeného a vyhnaného i vůbec nenáviděného Hynka jako krále podle ní kráčeti, hned klekl otec, matka i bratři, prosili za odpuštění, za to, čím se byli dříve neznámému králi prohřešili. On ale jim kázal vstáti a s pláčem je objímal. I radovali se teď nad štěstím, které bylo syna jejich potkalo. Nyní teprve se kdy jak patří slavilo a Hynek musel celé své příběhy vypravovat. Hynek podstoupil docela svou výplatu z otcovského hradu svým oběma bratřím, vzal hned otce i matku ku dvoru a žil pak šťastně a spokojeně. Po čase kolíbal sám otec Hynkův spanilé pacholátko a matka hejčkala malé vnouče na klíně.

?, Čechy – 1844–1845

Otčenášek 2015: 29–43

Jeden z velmi populárních syžetů o drakobijci byl zaznamenán po celé Evropě, Asii, ve značné části Afriky a Ameriky. Pátrání po původu tohoto příběhu je složité, teorií je značné množství. Velmi často se zmiňuje původní inspirace v legendě o sv. Jiřím a draku, která byla poprvé zapsána poč. 11. století v dnešním Turecku. Někdy se zmiňují i vlivy předkřesťanské (příběh Persea a Andromedy, balkánský Thrácký jezdec) apod. Tento text pochází z rukopisných zápisů J. Možného, kolegy K. J. Erbena. Je doplněný o velké množství detailů, které ve folklorních textech obvykle nebývají, a proto jednoznačně převyprávěný. Stylově podání připomíná spíše knížky lidového čtení. Pohádka dále obsahuje typy ATU 502 Divý muž a 531 Chytrý kůň.

(2) O třech zaklenných psích

Byl jeden sedlák, ten měl dvě děti, syna a dceru. Každý myslil, že je bohatý, ale mejlili se: nebo když synovi triadvacet a dceři dvacet let bylo a otec jim umřel, nezůstalo po něm nic více než tři ovce a trocha dluhů. Matka jim hned z mládí zemřela. Co nyní počít? Peněz nebylo a jíst se chtělo.

„Musím do světa,“ řekl bratr k sestře, „těch několik grošů, co mám, dám ti na předivo, abys mohla příst, nechceš-li jít k strejci pelešnému do služby; ty tři ovce ale vezmu pro sebe a v nejbližším městě je prodám, abych měl přece něco na cestu.“

Druhý den se rozžehnal se svou sestrou a odešel. Bylo již pod večer, když přicházel k jednomu městečku. Cítil, že má hlad, i chtěl si trochu odpočinout. Ovce se zatím pásly a on okusoval kůrku, kterou si ráno do kapsy strčil. Tu přišel k němu řezník se třemi psy.

„Kampak jdete, mládenče, s těmi ovce?“ ptal se přívětivě řezník.

„Jdu do světa,“ odpověděl Vítek (tak se jmenoval ten chasník), „bych si štěstí hledal; po otci nemám nic než ty tři ovce, které chci ve městečku prodat, abych měl něco na cestu.“

„To je jiná,“ řekl řezník, „ale kdybyste nechtěl právě peníze v rukou mít, to bych vám něco jiného poradil.“

„Nu jen mi to povězte; proč bych něco lepšího nevzal? Copak to je?“

„Abyste mi dal ty ovce a já vám dám ty psy.“

„Nu, to bych si pomohl! Copak bych s těmi žrouty dělal?“

„Jen pomalu, brachu, vždyť ani ještě nevíte, co ti psi umějí. Hledte – tenhle černý se jmenuje Lámej; proč ho pošlete, to vám přinese, železo rozláme a padesát mužů v okamžení roztrhá. Ten zrzavý se jmenuje Trhej; železo ovšem neláme, ale všecko vám také přinese a sto mužů roztrhá jako hračku. Ten bílý se jmenuje Pozor a rozumí všemu, co mu řeknete, na všecko dá pozor a všeho si všimne. Nikdy vás jeden ani druhý neopustí, leč byste je poslal přes hranice, odkud se dříve vrátit nemohou, až na tuhle píšťalku zapískáte; potom jsou tu ale hned.“

„Totě všecko dobře,“ řekl Vítek, „ale když mají takové vlastnosti, proč si je raději sám nenecháte?“

„Já je měl potud, pokud jsem je potřeboval. To se změnilo, a tak je chci vám dopřát, protože se mi zdáte býti poctivý chlapík. Abyste mi ale uvěřil, zkuste to a pošlete černého pro dobrou večeři.“

Vítek uposlechl, a Lámej letěl. Netrvalo to ani co by padesát napočítal, když se s dobrou večeří vrátil. Oba si sedli na mez. Dříve však, než se do jídla dali, hodil řezník každému psu kus masa a přikázal Vítkovi, by od každého jídla jim nejdříve dal. Po večeři odevzdal Vítek řezníkovi tři ovce a dostal od něho píšťalku a tři psy. Nato se rozešli, Vítek k domovu, řezník k městu.

Druhého dne, když přišel Vítek domů, zůstala sestra jako omráčena, vidouc ho s takovými velikány do dveří vcházeti.

„Copaks, bratře, rozum pozbyl? Kampak jsi dal ovce? Snad jsi nekoupil za ně ty darmožrouty?“

„Mlč, sestřičko, mlč!“ chlácholil ji bratr, „však oni nebudou darmo žrát; hnedle uvidíš, co to je za hodné zvířátka.“ Nato poručil černému, by se o mouku, a zrzavému, by se o dobrou zvěřinu postaral. Sestra pak musela oheň rozdělat, a prve než se rozhořel, byli tu již zajíci, ptáci a mouka. Tu teprv sestra viděla, že bratrovi křivdu dělala. Bylo po nouzi. Jíst a pít měli dost, ale knížecí obora se prázdnila, nejkrásnější zvěř mizela, a kníže přikázal přísně všem myslivcům, aby škůdce toho vypátrali. Usnesli se tedy mezi sebou, že budou pilně pozor dávat, kdo tu škodu dělá. Ale nic to neprospělo: dávali pozor, a zvěř se přece ztrácela. Tu jim jeden mládenec poradil, aby vylezli na stromy, tak že budou nejlépe všecko vidět. To udělali. Neseděli dlouho; tu jako vítr přihnul se černý pes, uchvátil jelena za krk, uškrtil ho a pryč odvedl dříve, než se myslivci vzpamatovat mohli, kteří jinak nemysleli, než že to sám zlý duch byl. Když však pookřáli, styděli se za to a umínili sobě, že budou druhý den lepší pozor dávat. Než však v chalupě jelena snědli, uběhlo několik dní; ale myslivci přece hlídat nepřestali. Tu příběhne najednou zrzavý; jak ho myslivci spatří, počnou po něm házet a střílet, ale nastojte, jemu to neublíží, kulky s něho padají jako hrách se stěny. Byl ale mezi myslivci jeden z nejsrdnatějších, ten si dodal smělosti a běžel za ním, by se dověděl, komu náleží. I viděl, že běží do chalupy, kde Vítek se sestrou bydlel, a hned to pověděl pelešnému. Ten nemeškal dlouho, nýbrž hned k Vítkovi pospíšil a jemu domlouval, že se pán pro tu kradenou zvěř tuze hněvá, že teď půjde zrovna k němu a že mu to všecko poví.

„A pak,“ doložil starec, „nevím, Vítku, jak to s tebou vypadne! Raděj vezmi nohy na ramena a uteč odtud i se sestrou.“

Vítek ho poslechl. Sebrali tedy, co kde měli, a táhli do světa. Chodili dlouho; chodili po městech, po horách a po lesích; nikde se jim zle nevedlo, protože se psi všude o ně starali. Jednou ale přišli do lesa, kde ani ptáčka nebylo. Bloudili kolik dní a konce nenacházeli. I bylo jim ouzko, neboť se museli od samých kořínků žít, a třeba by jim byli psi něco přinesli, neměli to kde uvařit. Byla to bída; sestra ledva nohy vlékla a sám Vítek byl umdlen. Tu přišli k vysokému kopci, a když ho obešli, viděli tu skleněné dvířka,

které přímo do něho vedly. Vítek je otevřel a oba skrze ně vešli. Tu se spatřili jako v nějakém zámku, a proti nim vyšla žena a ptala se jich, co tu chtějí, jak sem přišli, aby se raději hned vrátili, sic že bude po nich veta, neboť tu že není žádného odpuštění.

V té rozhodné chvíli skočil po ní Vítek, rychle ji popadl a hrozil, že ji uškrtní, jestli mu nepoví, kdo to v tom zámku s ní zůstává. A když žena viděla, že tu jde opravdu o život, nechala výhrůžek a začala se přiznávat.

„Já vám všechno upřímně povím, jen mě nechte při živobytí,“ prosila stará. „Zde v tom kopci se zdržuje půl druhého sta mužů a jsou to samí loupežníci, a ten nejprvnější mezi nimi umí čarovat; tomu nemůže nikdo nic udělat, on ale každého usmrtí, kdo sem zabloudí.“

„Víc jich není než půl druhého sta?“ ptal se Vítek.

„Není jich více. Ach, jak bych mohla lhát, vždyť vidím smrt před sebou.“ Nato musela stará s ním všude po zámku chodit a všechno mu ukázat. Tu bylo zlata, stříbra, klenotů a zbraně všelikého druhu. I vybral si Vítek slušný a hezký šat a dobrou zbraň; sestru s Pozorem nechal u staré, a sám šel naproti loupežníkům. Kus cesty za kopcem se schoval se svými psy a čekal v houští. Neseděl tam dlouho; tu zaslechl nějaký hřmot; i přikázal psům, by pozor dávali a dobře se drželi. Když rota asi dvacet kroků od nich byla, pustili se milí psi do nich. A věru byla to podívaná! Jako živí čerti počali hafani trhati. Kdo mohl, dal se na útěk. Koho docela neroztrhali, toho Vítek dorazil. Když se všim hotovi byli, tu si teprv oddechli a Vítek stokrát v duchu řezníkovi poděkoval. Nato šel domů a stará musela jim dát večeři, kterou pro své lidi přistrojenou měla. I umínil sobě, že ještě několik dní v kopci pobude a pak že půjde zase dále. A proto vždy ráno své psy s sebou do lesa brával, aby nějakou pečení přinesl, a pak aby se ohlídl, jak by nejlépe z lesa vyjítí mohl. Chudák ale toho se nenadal, že mu za zády zrada vězí. Neboť stalo se, že psi loupežnického náčelníka neroztrhali, který pomocí kouzel, jak Vítek se psy odešel, tak dalece si pomohl, že do houští vlezl a tam se schoval. Tamodtud dával pozor, až Vítek ze zámku vyšel, a pak se za ním příkradl. Stará se ho ovšem lekla, ale byla plna radosti, neboť myslela, že on jistě toho nezvaného hosta vypudí. Se sestrou

jí bylo lehké jednat, tu již měla tak napolo k své straně. Nebylo to však tak lehce, jak se domejšlela.

„Teď mě jen někde schovej,“ řekl loupežník, „by mne neviděl, až domů přijde, nebo by mě jeho chrti zajisté roztrhali. Musíš ho k tomu přivést, aby ty psy někam daleko poslal, a když pak bude sám, teprv ho mohu zabít.“

„Ale jak jste se mohl tak rychle pozdravit, milý pane?“ ptala se konečně stará.

„Asi sto kroků odtud na pravé straně stojí jedle a pod ní je zakopán zlatý kalich, v tom je taková masť, kdo se tou namaže, třeba měl celé tělo rozsekané, hned mu zase všecko sroste; tou jsem se já také namazal.“

Co si oba tak spolu povídali, točil se Pozor pořád okolo nich a všecko vyslechl, dříve než si ho byli povšimli. Pak skryla baba svého pána a jídlem ho zaopatřila, potom se k sestře Vítkově lichoťně chovala a vždy jen litovala, že musí s bratrem pryč odejít.

„Co ty ještě všecko zkusíš s tvým podivným bratrem!“ tak jí domlouvala, „nic za to nedám, že tě ještě ty potvory naposled také roztrhají. Znáš já takové obludy, vždyť jsem to od mého pána častokrát slyšela. Co se toho týče, ani nevěřím, že ho ti psi roztrhali, on si jistě pomohl a najednou bude tu, a pak se vám zle povede. Proto bych ti radila, bys mne poslechla. Vidíš, když bratra k tomu přivedeš, aby ty psy někam daleko odtud poslal (třeba ať někam zaběhnou a více nepřijdou), pak tě bratr také s sebou nevezme a raděj zde nechá a snad i sám tu zůstane, jelikož se bez nich nemůže na takovou cestu vydat. Zde máš, co jen ráčíš, byla bys sama proti sobě, kdybys mne neposlechla. Uděláš-li tak, jak pravím, nic se ani tobě, ani bratrovi nestane, ba tenkrát se vám teprv u mého pána dobře povede.“

Nebohá ještě nezkušená dívka uvěřila, dala se přemluvit a všecko jí připověděla. Když přišel bratr domů, tu se hned sestra k němu přívětivě chovala, a brzy o to prosila, brzy o ono, a že to tu a ono tam nemá.

„Načpak máš ty psy?“ doložila, „můžeš je pro to poslat.“

„Oni se již dnes mnoho naběhali, nech je až zejtra.“

Druhý den tedy poslal nejdříve Lámeje pryč; darmo Pozor okolo

něho obskakoval a kňučel, on si toho ani nevšimnul. Když ale černý dlouho nešel, bylo mu to divné, a poslal pro něj zrzavého, ten se však také nevrátil.

„Toť jsou lenoši! Což je do města tak daleko? Či snad odpočívají? Běž jim naproti, Pozore!“

Co měl Pozor dělat? Musel jít. I běžel co mohl; šťastně přišel až k hraničení a viděl, jak tam Lámej a Trhej smutně sedí, že je pán tak daleko poslal.

„Ach zle je, zle!“ křičel již zdaleka na ně, „našeho pána chtějí o život připravit, a my mu nemůžeme pomoci, jestli nás nezavolá.“ Tu jim začal všecko vypravovat, co byl v kopci slyšel.

Vítek, když poslal všecky tři pryč, sedl za stůl a dal si přinést jídlo. Tu vstoupí do dveří skvostně oblečený náčelník loupežníků.

„Teď tě mám, ty vrahu mých lidí, přichystej se, tvá poslední hodinka odbila!“ Vítek, když tato slova slyšel, náramně se lekl a píchlo ho u srdce tak, že si rychle na tu stranu rukou sáhl; i ucítil tu na šňůrce zavěšenou píšťalku.

„Jednou mně, podruhé tobě,“ řekl, „kdo může za nehodu? Ale každému odsouzení je před smrtí jedna milost popřána, a tak i vy mně něco popřejte.“

„Jen když to nebude dlouho trvat.“

„Když jsem ještě doma pásával,“ řekl Vítek a vytáhl si píšťalku, „pískával jsem si na tuto píšťalku, a tak si chci ještě před smrtí na ni posledně zapískat.“

Přikročil ke dvířkám a silně třikrát zapískal, až v uších zalehalo; a dříve než se zákeřník zbraně chopil, byli psi tu, a v okamžení ho roztrhali a po něm také babu. Na sestru se ale bratr tuze rozzlobil, neboť se domníval, poněvadž ho k tomu měla, aby psy poslal pryč, že s babou srozuměna byla.

„Když jsi tak upřímná ke mně,“ řekl jí, „můžeš zde zůstat, a já půjdu dále.“ Darmo prosila sestra, darmo slibovala, že nechce nikdy více tak falešně jednat: on se nedal uprosit. Zaopatřil ji vším, co k živobytí na celý rok potřebovala, pak ji tam zavřel a odešel do světa.

Když dlouho již chodil, přišel až za černé moře do pětasedmdesátého kraje a v tom do jednoho města, které od brány až k druhé a po všech domech černým sukem potaženo bylo; podivil se

tomu velice, a hned jak do hospody vešel, ptal se hospodského, co to znamená.

„Ach, milý pane,“ řekl tento, „je to smutná věc. Již tomu dlouhý čas, co sem, bůhví odkud, velký drak čili zlá saň přilítla; z počátku dával jen dobytek, potom ale mu tam mohl dát, co kdo chtěl, on si ničeho nevšimnul, a takový puch ze sebe vydával, že se všickni lidé z toho roznemohli. Žádný ho odtud vypudit nemohl. Tu šel sám král k jednomu velmi rozhlášenému čaroději a ptal se ho, jaká by tu byla pomoc? Ale čeho se tu musel ubohý otec dovědět! Dokud prý král svou jedinou dceru draku nedá sežrati, dotud že nebude v zemi jinak, až všickni lidé pomrou. Ovšem dlouho se k tomu nemohl odhodlat; tu se ale lid počal bouřiti, a konečně princezna sama tu ukrutnou smrt sobě přiřknula, aby nešťastnou zem té obludy zprostita. Král dal rozhlásit: komu se to pošťestí, by ji od té ohavné smrti vysvobodil, tomu že ji dá za manželku a k tomu půl království. Ale žádný nepřišel; a protož má dnes té obludě vydána býti. Kdybyste ji znal, viděl byste, že je to pravý anděl, a teď musí takovým způsobem se světa sejít!“

„Kdepak je ta obluda?“ ptal se Vítek. „Chci se tam také podívat, ale dříve bych rád, aby se moji psi najedli.“

Když se to stalo, vzal na se Vítek krásný šat, připjal si po straně ostrý meč – neboť si to byl všecko ze zámku s sebou přinesl – a šel se svými psy na to místo, kde měla princezna draku být předhozena. Nečekal dlouho, a již viděl princeznu přijíždět, matka a otec ji vyprovázeli a nesčíslné množství lidu šlo s nimi. Když přišli na to místo, všickni se s ní hořce žehnali a vrátili se nazpět. Ona ještě kus cesty proti kopci popojela, pak slezla s kočáru a poslala ho též zpátky.

Tu přistoupil k ní Vítek a pravil:

„Nebojte se nic, vzácná panno, já s mými psy vás od jisté smrti vysvobodím; jděte stranou, byste mi neprekážela.“

Ubohá princezna radostí div mu nohy nezlíbala, on ji ale vzal a kus cesty od vrchu ji odvedl. Tu se ale začal vrch třásti, ukrutné říčení, řvaní a syčení bylo zevnitř slyšeti, najednou se otevřel a zlá saň vystrčila hlavu. Byla to hrůza a Vítkovi vlasy na hlavě vstávaly; ale ještě více se lekl, když ještě jedna, pak dvě, tři, až devět hlav vylezlo, oči se v nich jako ohnivé koule válely, jazyky jako hořící

meče vyšlehovaly, až se ta ukrutná netvora celá ven vyvalila. Raději by se byl Vítek s dvěma sty mužů potýkal nežli s takovou pekelnou obludou; ale co bylo dělat, princezně to přislíbil, a musel slovo zdržet. Poštval tedy psy a ti se pustili do ní, ale jak jednu hlavu utrhli, sápany se druhé ještě více; již byli psi celí umdleni, a ještě bylo šest hlav; tu jim šel Vítek na pomoc, vytáhl svůj široký meč, počal do ní sekati, psi trhali, a tím způsobem přece tu saň zabili; ovšem byli po těle popáleni a jedem postříkání, ale to se dalo všecko napravit. Potom uřízl Vítek ze všech hlav jazyky, a když si je schoval, šel k princezně, která skoro bez sebe pod stromem seděla.

Když teď bílý závoj s tváře odhalila, byl by přísahal, že tak krásnou tvář ještě nikdy neviděl, i nelitoval toho, co byl pro ni udělal. Mělt sice právo ji svou nevěstou nazvati, on ale nechtěl toho práva použití; jedinkým laskavým pohledem byl dosti odměněn.

„Ach, jak vám mám děkovat, můj vysvoboditeli! Jak se vám mohu odměnit?“

„Nežádám od vás ničeho, než abyste na mne nezapomněla a něco na památku mi dala.“

„Proč na památku?“ ptala se uleknutá princezna, nebo se jí byl sličný mladík zalíbil a ona hned na otcovu odměnu pomyslela. „Proč na památku, což nezůstanete u nás? Ne, ne, vy musíte k otci, by on se vám odměniti mohl.“

„Já nemohu s vámi jíti, krásná panno,“ řekl mladík smutně, „mne váže slib, který zrušit nesmím, ač bych s radostí připovězenou odměnu, vaši totiž ruku, přijal; ale jestli jste svobodna a mohla-li byste mě milovati, tedy na mne čekejte rok a den. Nepřijdu-li do toho času, jste slova svého prosta; dejte mi na památku polovici svého závoje, a kdo vám ji jednou ode mne přinese, tomu věřte, ať je on kdokoliv.“

S okem uslzeným a rukou dáním kněžna všecko mu přislíbila; potom závoj s hlavy sňala, ve dvě ho roztrhla, půl sobě nechala a půl dala jemu. Nato se oba rozloučili. Skoro Vítek litoval, že byl tak hrdý a že s milenkou nešel; jeho nevázal žádný slib, on jen nechtěl tak jak byl před králem předstoupit. Chtěl dříve něco ve světě zkusit, něčemu se naučit, co by mu jako nastávajícímu králi prospěšno býti mohlo. Jak přišel do města, neřekl žádnému ani slova, šel k hospodskému

a požádal ho, by mu ty věci, které si byl z kopce vzal, schoval, že si za rok a za den pro ně přijde. Ten mu to přislíbil, a Vítek mu své věci odevzdal a odešel z města pryč.

Ubohé princezně se zatím zle vedlo. Když od něho odešla, musela jít lesem, a tu viděla, že tam stojí ještě vůz, v kterém byla přijela. Kočí totiž, velmi všetečný, byl by rád věděl, jak to s ní vypadne; nedal se žádným hrůzám odstrašit, neboť myslel, když bude zle, že ujede. Tu viděl tedy Vítko, jak kněžnu vysvobodil, viděl také, že se s princeznou rozloučil a ona že se vrací samotná; nevěděl si to nijak vysvětlit. Šel své panovnici vstříc a s radostí jí ruce líbal, přitom se ptaje, proč její vysvoboditel s ní nejde.

„Ach, milý Borši, učinil prý slib, který nesmí zrušit; on nemůže k našemu dvoru jít,“ a přitom jí hned zase slze líčka polily. Tu Boršovi čert něco do ucha pošeptal a on hned rady jeho uposlechl. Vytáhna nůž, chopil se princezny a řekl k ní:

„Přisahej, že každému řekneš, že jsem já tě vysvobodil a holí draka utloukl, sice tě v tu chvíli zabiju.“

Princezna zůstala leknutím celá bez sebe; když se ale trochu vzpamatovala, myslila si: „Jednou jsi smrti tak zázračně vyvázla, a máš se tu nechat zabít? To neuděláš, snad to přece k tomu nepřijde, abys si ho musela vzít,“ a protože se zapřísáhla, že všechno řekne, jak ten ničemník žádat bude. Nato ji posadil do vozu a klusal k městu.

Tu bylo radosti! Zdaleka bylo již slyšet křik a plesání, že je mladá kněžna živa. Rodiče její přišli jim daleko naproti a hned se ptali, kdo ji od smrti zachránil. A ona jim ukázala kočího. Ovšem že každý jaksí nedůvěřivě na něho hleděl, ale princezna tak řekla, a oni museli věřit. Protož jej otec ihned za jejího ženicha a spolupanovníka prohlásil.

Jak nebohé bylo, může si každý pomyslet. Ale co měla dělat? Vítko tu nebylo, a tak musela mlčet. To jedině si vyprosila, aby svatba teprv za rok a za den se slavila. Rodiče byli rádi, nebo byla ještě příliš mladá. Ženich by si to byl ovšem rád zapověděl, kdyby byl o její smlouvě s Vítkem věděl. Prozatím ale těšil se z toho, že tak lehko k slávě přišel, a raději mlčel. Na pána si uměl dobře hrát, jenže se tím brzy každému zprotivil, takže nebylo človíčka v celém městě, který by nebyl kněžnu litoval, že se takovému nadutému

sprostáku dostati má. Ona se však každé příležitosti varovala, kde by se s ním sejít musila, a raději tiše a o samotě žila.

Zatím chodil Vítek daleko a široko po světě. Tu pomohl tomu, tu zas onomu, takže kamkoli přišel, všude ho rádi viděli, až se jméno jeho rozhlásilo. Nejvíce však pomáhal se svými psy králům a knížatům proti nepřátelům bojovat; tím získal si veliké bohatství a stav šlechtický. Pročež myslil, že je teď čas, aby se k své drahé kněžně co důstojný ženich vrátil. Ale byl daleko, ba kolik set mil od ní vzdálen, a rok se skoro ku konci schyloval. Sedl tedy na koráb a přes moře na cestu se vydal. Nebyl již sám se svými psy, alebrž měl mnoho lidí a věcí u sebe, a proto byla cesta jeho také obtížnější. Jedenkrát přistáli k jednomu ostrovu, Vítek se svými věrnými spulucestovníky vystoupil z korábu na zem a procházel se po ostrově. I zahlídl na stromě krásnou bílou holubičku.

„Aj, aj, kdepaks ty se tu vzala, má krajanko?“ řekl překvapený Vítek, a holubička slítila se stromu a sedla mu na rameno a oulisně mu do tváře zobáčkem zobala. „Kdybys mně raději pověděla, co je v těch našich krajích nového a co moje milá asi dělá.“

„Bude mít za tři dny svatbu, a tebe toužebně očekává,“ zašeptala holubička. Zaražen nad podivnou holubičkou zůstal Vítek stát, brzy se ale vzpamatoval a zeptal se jí, koho si má vzít? Holubička mu všecko pověděla, co se s kněžnou stalo. Tu teprv Vítek zpozditosti své litoval.

„Ach, jak ji nyní vysvobodím?“ naříkal, „kdyby koráb letěl, přece by tam za tři dny nedoletěl.“

„Což kdyby se svatba ještě o tři dny odložila?“ řekla holubička.

„A kdož by jí to řekl?“ Tu se přikroutil Pozor a lichotivě se okolo pánových nohou točil. „Ba hled, na tebe byl bych málem zapomněl,“ řekl radostně Vítek, a vytáhna půl závoje z náprsí, otočil jej věrnému Pozorovi okolo krku. „Komu jej odevzdati máš, to ti nemusím teprv přikazovat; ale jestli přece třetí den svatba bude, tedy ženicha roztrhej a zůstaň tam, až přijdu.“

Sotva to pán dořekl, letěl Pozor přes hory a dolů. Vítek se ohlížel po holubičce, ale ona byla již ta tam. Vrátil se tedy rychle na koráb a slíbil plavcům mnoho peněz, jestli ho šestý den až tam, kde jeho milenka bydlí, doplaví. Vítr byl příznivý, a tedy šťastně plouli.

Podívejme se teď zase k princezně. Když byl rok pomalu u konce, usiloval ženich o to, by se svatba odbyla. Král se také za něj přimlouval, a že si byla princezna sama rok a den ustanovila, musila nyní bezděky svoliti.

Zvali se tedy hosté, vařilo se v kuchyních již kolik dní, jakož se i tisíc jiných radovánek chystalo na všech koncích. V den svatební ráno, když se kněžna již k zasnoubení strojit měla, přilítl do její komnaty bílý pes a zrovna k nohoun se položil. Leknutím chtěla na služebnictvo zavolat, ale tu spatřila, že má pes okolo krku závoj, který byla před rokem Vítkovi dala; i vzpomněla si hned na jeho slova, by věřila tomu, kdo jí tu památku opět přinese.

„Ach, snad je mrtev!“ nařikala kněžna; ale Pozor se točil vždy okolo ní a hlavou kroutil, až si toho princezna povšimla.

„Není mrtev, že hlavou kroutiš, ty dobré zvíře? Je snad zde?“

Pozor zase kroutil hlavou.

„Ale přijde snad?“

Tu radostně na ni vyskakoval.

„Kdy přijede? Ach, kýž to vím! Nuže, buď jak buď, sňatek musí být odložen.“

I zavolala hned na komornici, by jí došla pro lékaře, a řekla, že je nemocna a že se nemůže svatba slavit. Nato si lehla do postele. Lékař, muž starý a s tělem i s duší všecek jí oddaný, pozoroval již dávno, že si ženicha nerada bere; pročez nedivil se tomu, když ho nevěsta prosila, by řekl, že po tři dny alespoň lože opustit nesmí. Jak matka přišla, kladl jí to na srdce, by se zasnoubení aspoň na třetí den odložilo, že je princezna tuze slabá a že by to snad mohla být její smrt, kdyby ji nutili. Máť plna starosti běžela hned ku králi, aby to dal veřejně oznámit. Touto lstí si kněžna ještě té krátké lhůty dobyla. Pozor se od ní ani nehnul. Když se u dvora divili, odkud ten pes přišel, vzal to lékař na sebe, řka, že ho princezně darem přinesl. Rychle však uplynuly také tyto tři dni, a Vítku tu ještě nebylo. Již po druhé přistrojena stála nevěsta čekajíc, až bude musít ke stolu odejít, neb měla se před zasnoubením velká hostina držeti. Ouzkostí puzena vyslala Pozora, by se podíval, zdali pán jeho nepřichází. Pozor běžel nejdříve do hospody, a jedním skokem visel pánovi svému okolo krku, který právě se svou družinou stál před hospodou a ke dvoru se chystal.

„I vítám tě, ty dobré zvíře, co děláš?“ tázal se Vítek, „jak jsi se měl? Co dělá moje kněžna?“

A Pozor jako by na všechno odpovídal, tak rozumně na pána hleděl a pořád jen obskakoval, jako by ho za sebou volal. I vydal se Vítek na cestu ke dvoru. Bylo až mílo se na něho podívat, jak pěkně mu ten skvostný šat slušel. U vrat stál osedlaný kůň a několik služebníků, kteří ho k nevěstě doprovodit měli.

V zámku již seděli u stolu a hodovali; jen nevěsta nic nejedla a strachem neustále ke dveřům hleděla, jestli milenec nepřichází. Tu vejde sloužící ku králi a oznamuje, že přijel ke dvoru host z dalekých krajin, který by rád s králem promluvil.

„Je mi vítán, ať vejde a s námi postoluje,“ odpověděl král.

Sloužící odešel a za chvíli neznámému dvěře otevřel. Snad by byla princezna Vítka v tom nádherném šatě ani nepoznala, kdyby jeho psi u něho nebyli. Král hosta vlídně přivítal a vedle sebe a nevěsty ho posadil; začož mu oba dva milenci v srdci děkovali.

Každý se nyní Vítka vyptával, co nese za noviny? A on jsa jazyka dosti obratného i vtipu bystrého, bavil celou společnost. Ku konci obrátil se ku králi a řekl:

„Je tomu rok, co se v jedné zemi neobyčejná událost přihodila, kteroužto bych ale nerad zde veřejně vypravoval, ač jestli se Vaši královské Milosti líbí.“

„Jen povídejte, nechť to cokoliv,“ pobízěl král.

„Jedná to o jednom služebníku, který měl u svého pána úplnou přízeň a lásku, ale hanebně jej i jeho rodinu oklamal. Lestným podvodem chtěl všechny na věky nešťastnými učiniti, kdyby ruka Páně nebyla překazila. Dříve však, než začnu, ptám se veřejně, kdyby se to jednomu z vás bylo stalo, co byste takovému člověku udělali?“

„Kdybych já takového ničemníka u sebe choval, který by se takých hanebností dopustil, dal bych ho v tu chvíli čtyřmi voly roztrhati,“ řekl ženich.

„Sám soběs ortel smrti vyřknul!“ zvolal Vítek a vstal. „Ty jsi ten ničemník, který se takových nepravostí dopustil a na věky královskou rodinu nešťastnou učiniti chtěl.“ Na ta slova všickni od stolu se zdvihli a žádali Vítka o vysvětlení, ženich ale ubledlý na celém těle se třásl. Ačkoliv Vítka neznal, protože ho v tváři neviděl, když se

s kněžnou loučil, přece tenkrát ty psy zahlídl, jichžto si teď samou radostí byl ani nevšimnul, až když se k pánu připlazili. Tu teprv tušil, kdo je asi ten cizinec. Vítek začal všechno vypravovat, jak se to bylo udalo, a když dokončil, vytáhl půl závoje (který mu kněžna po Pozorovi nazpět poslala) a devět jazyků z devíti hlav lité saně.

„Ať přinese princezna půl svého závoje,“ řekl Vítek, „abyste se o pravdě řeči mé přesvědčili.“

Princezna nemeškajíc přinesla druhou polovici a k jeho ji přiměřila, i byly navlas stejné. Potom poručil Vítek, aby podali mu těch devět hlav, které král též schované měl. Když je přinesli, neměla ani jedna jazyk, pročež počínal každý věřit, že opovážlivý kočí podvodem vinen jest. Aby všechno se vysvětlilo, začala princezna povídat o hanebném jednání pacholkově, a tu teprv všickni se naň rozzlobili. Král ihned rozkázal, by čtyřmi voly byl roztrhán, aby zašel smrtí, jakou si byl sám přiřknul. Podvodník prosil, plakal, a sama princezna se přimlouvala, ale král se nedal obměkčit. Muselť vinník smrtí tou se světa sejít, jak byl zasloužil.

Druhý den slavil Vítek s princeznou svatbu tak skvostnou, že co město městem stálo, žádný takovou nádheru posud nespatriil. Byli šťastni. Král a královna Vítka velmi milovali a poddaní ho ctíli, neboť byl přívětivý a dobrý. Po nedlouhém čase, když se jednou v zahradě procházel, viděl zase holubičku, která mu tenkrát zprávu o kněžně na ostrov přinesla.

„I hledme,“ řekl Vítek a šel blíže ke stromu, „odkud přicházíš a kde jsi byla?“

„U tvé sestry, králi,“ odpověděla holubička, „ona je nemocna a brzy snad umře, ale ty bys ji mohl uzdravit, kdybys ji šel navštívit.“ Po těch slovech holubička zmizela.

Král Vítek často na svou sestru vzpomínal, přece ale nemohl zapomenouti, že se k němu tak falešně chovala. Nyní ale, uslyše o její nemoci, na všechno zapomněl a umínil sobě, že pro ni co nejdříve pojedje. Šel tedy k své choti a řekl jí, že sestra jeho je nemocna. Ona ho kárala, že již dávno k ní nešel a ubohou tak dlouho v trápení nechal. Prikázala mu, aby co nejrychleji pospíšil, by ji ještě při živobytí zastihl.

Král vzal tedy své psy a některé ze služebnictva, sedl na kůň

a jel k sestře. Šťastně tam přijeli a sestru ještě živou našli, která s nevýslovnou radostí bratra uvítala, když slyšela, že jí odpouští a ke dvoru vzítí chce. Nemoc ji opustila a přípravy na cestu byly krátké. Co mohli pobrat z klenotů a drahých věcí, to vzali, ostatní tam museli nechat. Král kopec zamknul a všickni odjeli.

Královna sestru manželovu vlídně přivítala a vedla ji do skvostných pokojů, ježto pro ni uchystati dala, aby se po cestě zotavila. Ona však nemyslíla v srdci tak, jak se stavěla, i nemohlať zapomenout, že ji bratr tak nelidsky od sebe odstrčil. K tomu nebyla tak dobrého srdce jako Vítek, nýbrž tuze mstivá a závistivá, a proto umínila si, že se na bratru pomstít musí. Měla k ruce služebnici, kterou penězi k tomu účelu na svou stranu dostala. Jednalo se jen o to, jakou smrtí by ho se světa sprovodila, aby to najevo nepřišlo. Konečně ustanovila, že dá udělat dlouhý nůž, kterým pak lože prorazí, aby se bratr, když do postele bude lehati, na špici nabodnul. Pozor, ten věrný všudybyl, slyšel a viděl, co sestra nastrojila, a hned to svým čtyřnohým bratrům oznámil.

„Tenkrát je zle s naším pánem,“ pravil k nim; „kdybychom ho jenom varovati mohli! Ale jak? Nedáme mu lehnout, anebo vytáhneme nůž z postele, jestli nám v tom překážet nebude.“

Nebylo ale nic plátno; druhý den byl velký lov a oni museli všickni tří s pánem, odkudž teprv pozdě na noc přišli. Po večeri, když se Vítek do ložnice odebral, aby si pospal, začali ho psi trhati a tahati, by jen do postele nelehal. I nevěděl, co to znamená:

„Cožpak jste se zbláznili? Jsem celý umdlen, a když si chci odpočinout, nechcete mě do postele pustit.“ Konečně všecek rozložen rychle do postele skočil, a více ani nedechnul; nůž mu prorazil žebra. Ubozí psi nevěděli sobě rady a nařikali, že je pán dříve nechtěl poslechnout. Co dělat? Vzali ho lehounce z postele, položili na měkké koberce a Lámej nůž zlostí na kousky rozdrolil. Ale tím pánu nepomohl. Tu zase ukázal Pozor svou moudrost.

„Vímť již, jak mu pomůžeme, bratři, teď mi to napadlo. Pamatujte se, jak se náčelník těch loupežníků, jehož jste tenkrát roztrhali, opět vyhojil? Já pro tu masť poběhnu, Lámej zůstane zde a Trhej půjde se mnou.“ To řekl a oba hned odběhli. Když k místu, kde

vysoká jedle byla, přiběhli, musil ji Trhej vytrhnout, potom vyhrabali pod ní zlatý kalich a utíkali s ním co mohli nazpět. S ouzkostí je Lámej očekával. Tu přilítli, koflík otevřeli, napřed krev z rány jazykem vyčistili a pak mastí namazali. V okamžení počal král dýchati a za chvíli vstal. S podivením hleděl okolo sebe; tu ležel rozlámaný nůž, zlatý koflík s mastí, tu lože plné krve a roztrhané. Zponenáhla mu všecko napadlo, jak se to udalo, a tudy snadno uhnul, že se o jeho život jednalo. Kdo však byl vinen? Musili to psi věděti, protože ho varovali.

„Víte, kdo mi to lože přichystal?“ ptal se jich. Pozor hned k pánovi přiskočil a hlavou jako by svědčil. „Tedy Lámej s Trhejem jděte a roztrhejte ho, ať je to kdokoliv.“

Tito radostně odběhli, a když se kolikerými dveřmi prodrali, přišli až do ložnice pánovy sestry a její důvěrnice. Byla podívaná, s jakou chutí je psi popadli, ven vytáhli a na kusy roztrhali.

Ráno, když se Vítek probudil, přiběhli k němu lidé a řekli, jaké neštěstí se stalo s jeho sestrou. Ulekl se ovšem, ale věděl, že se jí křivda nestala, a proto mlčel. Zamyšlen vešel do zahrady a za ním všickni tři psi. Byli smutni a pořád se okolo něho otáčeli, jako by mu něco povídali.

„Copak chcete?“ ptal se jich král.

„Milý pane,“ řekl Pozor ku králi, který těmito slovy celý byl omámen. „Mnoho dobrého jsme tobě učinili, jakož i tys nám vždy dobrým pánem byl, ale ještě jednu službu nám musíš prokázat, bude to poslední a tou nás vysvobodíš.“

„Co to má býti?“

„Musíš nám všem třem hlavy stíti.“

„Ne, ne, toho nežádejte ode mne, jak bych to mohl udělat?“

„Tedy nás nechceš vysvobodit?“

„Což se to nemůže jinak státi?“

„Nikoli! My jsme tři bratři z knížecího rodu; tito dva byli velmi silni, já pak učený a moudrý, ale že jsme těchto ctností k zlému užívali a lid trýznili, dotkla se nás ruka spravedlnosti a my náhle umřeli, naše duše ale vešly do zvířecích těl. To, co nám příroda jako lidem dala, mělo nám i co nerozumným zvířatům zůstat, ale vždy jen ku

prospěchu lidstva obráceno býti. Proto jsou oni dva silni, já rozumný. My měli třem dobrým osobám pomoci, troje zlé na světě shladit, nám pak ten, komu nejvíce dobrodiní prokážeme, konečně hlavy stíti. Ona holubička byla naše sestra, která k našemu vysvobození přispívala. Ty jsi třetí, kterému jsme pomáhali a sloužili, tobě jsme nejvíce dobrodiní prokázali, ty nám tedy učiň poslední službu.“

Na ta slova nemohl se král déle zdráhati, ač dosti nerad dobrodruhy své ztratil. Vytáhl tedy meč a všem třem hlavy stál. Tu vylítla z každého krásná bílá holubice. Když třikráte královu hlavu obletěly, zmizely v oblacích. Smuten odešel král do zámku, kde královna krásného synáčka porodila. Radostí na všecko brzy zapomněl a žil spokojeně a šťastně, aniž kdy víc pomoci psů si přátel musel.

?, Čechy – před 1845
Němcová 1954 I: 77–95

V další variantě syžetu o přemožiteli draka už mají psí pomocníci příslušná jména podle své funkce. Pohádka je Boženou Němcovou přepracována a převyprávěna. Jde o další variantu syžetu o přemožiteli draka, psí pomocníci tu mají příslušná jména podle své funkce. Pohádka dále obsahuje syžet ATU 315 Nevěrná sestra.

(3) **Drak dvanáctihlavý**

Byl jeden otec, ten otec měl jednoho syna a dal ho učit myslivcem. Když se ten syn dobře myslivectví naučil, šel k otci a řekl mu:

„Otče, já tu doma nezůstanu, já půjdu si někam do světa štěstí hledat.“

„Jdi,“ řekl otec, „však doma za kamny nikomu štěstí nevykvěte.“ Tak si ten milý syn sebral svoje věci, vzal uzlík na rameno, dal otci s pánem bohem a šel do světa.

Chodil dlouho po světě sem a tam, ale nechtělo se mu nikde dobře dařit; až konečně přišel do jednoho lesa, ten byl tři dni dlouhý. Když tak tím lesem šel první den, vyběhl proti němu vlk. Myslivec natáhne lučiště a chce vlka zastřelit. Ale vlk povídá:

„Nestřílej, vem mne radš s sebou, budeš mne někdy potřebovat.“

„Tak pojď,“ a vzal ho s sebou.

Druhý den vyběhl proti němu z houští medvěd. Myslivec zas natahuje lučičtě a chce ho zastřelit. Ale medvěd povídá:

„Nestřílej, vem mne radš s sebou, budeš mne někdy potřebovat.“

„Tak pojď,“ řekl myslivec a vzal ho taky s sebou.

Třetí den vyběhl proti němu lev. Myslivec hned zas měl lučičtě pohotově a chtěl ho zastřelit. Ale lev povídá:

„Nestřílej, vem mne radš s sebou, budeš mne někdy potřebovat.“

„Tak pojď,“ a vzal všechny tři s sebou.

Když vyšel z toho lesa ven, přišel k jednomu velkému městu. To leželo na veliké rovině, mělo mnoho věží a dvanácte bran, ale bylo celé černým sukнем potaženo. A z té jedné brány, co byla k půlnoci, vyjížděl vůz se čtyřmi koňmi. Ten vůz i ty koně byly taky černým sukнем pokryty, kočí na kozlíku měl černý plášť a na klobouku smutek. Na tom voze seděla krásná panna, pěkně ustrojená jako nevěsta, jenže byla celá bílá a na hlavě měla věnec z bílých růží; a za tím vozem valil se z brány veliký zástup lidu, a všickni plakali.

Když ten myslivec se svými zvířaty k tomu zástupu přišel, ptal se jednoho starého:

„Pročpak ti lidé pláčou a kam tu krásnou pannu vezou?“

Ten starý mu povídá:

„Ó, můj zlatý pane! vy musíte zdaleka přicházet, že ani nevíte o našem velkém soužení. Vidíte támhle na vršíku ten hájek? Tam za tím hájkem je mezi skalami veliké černé jezero. Z toho jezera vychází už od roka ukrutný velikánský drak, ten má dvanácte hlav, a vyhrožoval nám, nedáme-li mu každý nový měsíc jednu pannu, že všechny naše pole a luka zkazí, dobytek sežere, město rozboří a nás všechny podává. Nebylo pomoci, museli jsme mu každý měsíc jednu pannu přivést, na kterou ten los padl, a tak už jedenáct jich se světa sprovodil. Ale na tom není ještě dost: teď naposledy si poručil, aby mu náš král svou jedinou dceru vydal. A tak ji teď vyprovázíme.“

„A což se nikdo nenašel, kdo by tu potvoru zabil?“

„Milý pane, už se jich tolik o to pokusilo, ale všickni vzali za své. Král sice dal všude rozhlásit: komu se podaří toho draka zabit a tu pannu vysvobodit, že mu půl království za to dá, i svou dceru za manželku; ale nikdo se potom nepřihlásil a teď už je také pozdě.“

„Ještě není,“ pomyslí si myslivec, „ještě jsem tu já!“, ale neříkal nic. Půl cesty před hájkem zástup se s pannou rozloučil a vrátil se do města; kočí pak ji vezl do toho hájku a myslivec šel s těmi zvířaty povzdálečí za vozem. Když byli v hájku, poručil myslivec kočímu:

„Zastav a čekej tu, já sám tu královskou pannu doprovodím.“ Kočí zastavil, panna slezla s vozu a myslivec ji vedl až za hájek k tomu jezeru. Tu jí povídá:

„Jsem umdlen od cesty, lehnu si tu pod dubem, vyspím se a posilním se. Zůstaňte, krásná panno, u mne; ale až se voda v tom jezeře zvlí a skály se budou třást a stromy ohýbat, pak mne vzbudte.“

Potom si lehl a spal.

Netrvalo dlouho, povstala veliká bouře, voda v jezeře se rozpěnila jako mléko, skály se třásly a stromy ohýbaly se až do kořán a zprostřed jezera vyvalil se dvanáctihlavý drak. Tu panna myslivce vzbudila; byl rychle na nohou, vytasil svůj ostrý myslivecký tesák a povídá ke svým zvířatům:

„Teď je na vás, já vám daroval život, nynčko vy taky mi pomozte!“

Zatím vyvalil se drak na břeh a rovnou cestou na myslivce se hnal; ale lev skočil jemu mezi krky, medvěd na hřbet a vlk na ohon, a kousali a trhali, až potoky černé krve z něho tekly. Drak se svíjel jako klubko, řval, až bylo hrozno, tloukl sebou a šlehal na vše strany plamenem ze všech dvanácti tlam. Ale myslivec nemeškal, přiskočil a srážel tesákem jednu hlavu po druhé, až všech dvanácte hlav zutínal. Pak vyndal nůž, vyřízl z každé hlavy jazyk a schoval je do své myslivecké torby.

Potom se vrátil zase k panně a ta mu s pláčem děkovala, že jí zachoval život, a prosila ho, aby ji domů k otci vyprovodil; také mu vypravovala, jakou odměnu král tomu slíbil, kdo ji vysvobodí. Ale on povídá:

„Odpusťte, krásná panno! umínil jsem si, že se ohlídnu po světě, a jinak už udělat nemohu; ale do dne a do roka vrátím se zas, a bude-li pak vaše vůle, přihlásím se o svou odměnu.“

Když od toho úmyslu upustit nechtěl, darovala mu panna svůj drahý prsten a slíbila, že do dne a do roka na něho bude čekat. Potom ji doprovodil k vozu, dal jí s pánem bohem a šel svou cestou dál.

A ten kočí, když viděl, že je drak zabit a panna vysvobozena,

a ten, kdo ji vysvobodil, že si pro odměnu nejde, dostal laskominy na toho půl království a na tak krásnou pannu; a když trochu hájkem popojeli, zastavil, obrátil se k panně a hrozil jí:

„Jestliže neřekneš, že já jsem toho draka zabil a tebe vysvobodil, živa odtud nevyjdeš, a ani pes po tobě nezaštěkne. Přisahej mi!“

Panna v tom strachu neviděla jiné pomoci, a musela mu slíbit a se zapřísáhnout, že se ani slovem nikomu nezmíní, kdo ji vysvobodil.

Když přijeli do města, měl král z toho nesmírnou radost, že svou dceru zdrávu zase vidí. Tu hned ten kočí vypravuje, jak on pro ni svůj život nasadil a jak hrdinsky s drakem se potýkal, až mu všech dvanácte hlav usekal.

„A tuhle,“ povídá, „jsem je s sebou přivezl na důkaz!“ i chtěl, aby hned byla svatba. Král neměl sice proti tomu nic, protože byl dal své královské slovo; ale panna prosila ho:

„Otče! jsem ještě příliš mlada; dopřej mi ještě do dne do roka té zlaté svobody, pak se ráda tvé vůli podrobím.“

„Když tak prosíš, nebudu tě nutit,“ řekl král a kočí se musel spokojit.

Když pak už docházel rok a den, dělaly se velké přípravy k svatbě dcery královny s kočím. Celé město bylo červeným sukнем potaženo a se všech stran se sjížděli vzácní páni a paní. Mnohý z nich kočímu to štěstí záviděl, mnohý taky nad tím vrtěl hlavou, jak takový ničemný člověk tak veliký čin mohl vykonat, kde mnozí udatní to prvé zaplatili životem; ale důkazy byly tu a každý musel mlčet. Všickni byli veselí, jedli a pili a zpívali; jenom nevěsta neustále plakala a nedala se nikterak potěšit.

Právě ten den vrátil se myslivec zas do města, jde na hospodu a ptá se hospodského:

„Řekněte mi, přáteli, co to znamená; dnes rok bylo to město černým sukнем potaženo, a teď zas je červeným?“

Hospodský povídá:

„Inu, to má své dobré příčiny; dnes rok měla dcera králova dvanáctihlavému draku dána být, ale královský kočí ji vysvobodil a draka zabil; a teď má dcera králova s tím kočím svatbu; proto je dnes město červeným sukнем potaženo. Teď právě tam všickni u stolu sedí, jedí a pijí a jsou veselí.“

Myslivec povídá:

„Příteli! nechtěl-li byste mi malou službu prokázat? Dobře se vám odsloužím.“

„I proč pak ne? Jakou?“

„Jděte na královský hrad, přímo do té síně, kde hosté sedí, a podejte nevěstě tento prsten a řekněte jí: Ten, který vás dnes rok od smrti vysvobodil, prosí, abyste mu do své sklenice nalila vína a poslala mu ho.“

Hospodský šel na královský hrad, zrovna do té síně, kde hosté seděli, podal nevěstě prsten a řekl:

„Je u mne na hospodě nějaký cizinec a posílá vám, královská nevěsto, tento prsten a vzkazuje vám: Ten, který vás dnes rok od smrti vysvobodil, prosí, abyste mu do své sklenice nalila vína a poslala mu ho.“

Nevěsta když na ten prsten pohlédla, hned poznala, že je její vlastní, a radostí začervenala se jako růže. Ale král podivil se té řeči hospodského velice a ptá se:

„Co je to? zdali můj kočí mou dceru nevysvobodil?“

Tu hned ten kočí vyskočil a povídá:

„To je podvod, můj královský pane! Já ji vysvobodil, já mám díky.“

Král obrátil se k dceři:

„A co ty tomu pravíš, dcero má?“

Nevěsta neřekla ani slova, ale vzala svou sklenici, nalila do ni nejlepšího vína, co bylo na stole, a podala hospodskému. Král zavrtěl nad tím hlavou a poručil hospodskému:

„Přiveď mi hned toho cizince sem.“

Když myslivec do síně vkročil, obořil se na něj král:

„Jak ty se můžeš vychloubat, žes mou dceru od smrti vysvobodil? Ten, kdo ji vysvobodil, sedí zde, na důkaz toho přivezl s sebou všech dvanácte hlav toho draka.“

Ale myslivec řekl:

„Rač Vaše královská Milost rozkázat, ať se ty hlavy přinesou sem, aby se vidělo: každá hlava musí mít svůj jazyk.“

Když ty hlavy přinesli, nenašli jazyku ani v jedné. Tu sáhl myslivec do své torby, vytáhl těch dvanáct jazyků a pravil: